

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Knjižnične usluge za djecu

Diplomski rad

Jelena Pavičić

Mentor: dr.sc. Radovan Vrana, izv. prof.

Zagreb, 2018.

Sadržaj

Uvod	1
1. Narodne knjižnice.....	2
1.1. Definicija i uloga narodnih knjižnica	2
1.2. Narodna knjižnica u 21. stoljeću	4
1.2.1. Prelazak iz analognog u digitalno okruženje.....	5
1.2.2. Nove potrebe korisnika knjižnica.....	8
2. Dječje knjižnice i dječji odjeli u narodnim knjižnicama	10
2.1. Zadaće i ciljevi dječjih knjižnica	12
2.2. Programi i usluge dječjih odjela narodnih knjižnica	13
2.2.1. Pričaonica	16
2.2.2. Igraonice.....	16
2.2.3. Radionice.....	17
2.2.4. Izložbe	19
2.2.5. Čitateljski klub	19
2.2.6. Mali knjižničari	20
2.2.7. Natjecanja i kvizovi.....	20
2.2.8. Filmske projekcije	21
2.2.9. Grupni posjeti	21
2.3. Dječji knjižničari	21
3. Knjižnice na internetu	23
3.1. Marketing i promocija knjižnica.....	23
3.2. Internetske stranice knjižnica	24
4. Usluge i sadržaji za djecu na internetskim stranicama knjižnica	27
4.1. Oblikovanje knjižničnih stranica za djecu	28
4.2. Djeca kao suradnici u izradi internetskih stranica	30
4.3. Sadržaj internetskih stranica knjižnica za djecu	32

5. Istraživanje – usporedba sadržaja i usluga za djecu na internetskim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu.....	36
5.1. Cilj istraživanja.....	36
5.2. Metodologija istraživanja	37
5.3. Rezultati istraživanja	38
5.4. Informativni sadržaj.....	39
5.5. Referentni sadržaj	44
5.6. Obrazovni sadržaj	45
5.7. Istraživački sadržaj	47
5.8. Rasprava	49
6. Zaključak.....	52
7. Literatura	54
8. Popis tablica	60
9. Prilozi	61

Knjižnične usluge za djecu

Sažetak

U današnje se vrijeme knjižnice susreću s brojnim izazovima koje pred njih stavlja suvremeno doba. Narodne knjižnice su posebno usmjerene na djecu i mlade, a nova životna okruženja nastala pod utjecajem informacijsko-komunikacijske tehnologije utjecala su i na njihove navike i ponašanja. Djeca sve više vremena provode koristeći tehnologiju i internet, a kao korisnici knjižnica očekuju veću mogućnost izbora. Ovaj rad razmatra raznolikost usluga dječjih odjela narodnih knjižnica s naglaskom na internetske usluge. Rad uključuje istraživanje čija je svrha bila ustanoviti postojanje sadržaja i vrste sadržaja za djecu na internetskim stranicama knjižnica u Hrvatskoj te prikupljene podatke o sadržajima i uslugama za djecu usporediti s onima inozemnih knjižnica.

Ključne riječi: narodne knjižnice, djeca, knjižnične usluge, internetske stranice knjižnica, internet

Children's Library Services

Summary

At present, libraries face many challenges posed by modern times. Public libraries are particularly targeted at children and young people, whose habits and behaviour have been influenced by information and communication technologies. Children are spending more and more time using technology and the Internet, and as library users expect a greater variety of options. This paper examines what types of services are provided by the children's departments of public libraries, with an emphasis on Internet services. The research part of the paper looks into the types of children's content that is available on library websites in Croatia and compares the content and services provided by Croatian libraries to that offered by libraries in other countries.

Keywords: public libraries, children, library services, library websites, Internet

Uvod

U IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice ističe se kako je jedna od važnih sastavnica djelatnosti razvijanje osobne kreativnosti i novih interesa, a posebna odgovornost je u zadovoljavanju potreba djece i mladih¹. Nova generacija djece odrasta uz tehnologiju koja ima velik utjecaj na njihovo ponašanje. Karakterizira ih *multitasking*, istovremeno obavljaju više radnji, uče intuitivno i nelinearno, a osnova učenja im nije, kao prijašnjim generacijama, čitanje.² Djeca očekuju veću mogućnost izbora u svemu pa i u uslugama knjižnice, svjesni su svoje međusobne različitosti, nestrpljivi su i očekuju brzo zadovoljenje svojih informacijskih potreba. Pred knjižnicama je zadatak da im pružaju podršku u razvoju i da prilagode svoje usluge ovim tzv. digitalnim urođencima. Pred njima je izazov da budu interesantne i inovativne, ali i poučne kako bi ih pripremile za cjeloživotno učenje. Stoga pri planiranju knjižničnih usluga za njih treba imati na umu njihov način komunikacije korištenjem interneta, potrebu za interaktivnošću i osvijestiti potrebu za cjeloživotnim učenjem. Knjižnice trebaju biti tamo gdje su njihovi korisnici, a oni su danas sve više na internetu.³

Svrha ovoga rada je istražiti ponudu programa za djecu na dječjim odjelima narodnih knjižnica na temelju informacija na internetskim stranicama knjižnica te ustanoviti postojanje i vrstu sadržaja za djecu na internetskim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Na početku teorijskog dijela rada prikazane su narodne i dječje knjižnice i dječji odjeli te njihova uloga i zadaća u današnjem vremenu. Zatim se govori o važnosti knjižnica na internetu te uslugama i sadržajima za djecu na internetskim stranicama narodnih knjižnica. U zadnjem dijelu rada bit će prikazani rezultati sadržajne analize internetskih stranica narodnih knjižnica namijenjenima djeci kojom je istražen i uspoređen sadržaj hrvatskih i inozemnih internetskih stranica knjižnica namijenjenima djeci.

¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 43.

² Pšenica, D. (2011), Neki novi klinci na novim digitalnim zemljovidima. // Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću. / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str. 33..

³ Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije : virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 14.

1. Narodne knjižnice

1.1. Definicija i uloga narodnih knjižnica

Prve knjižnice pojavile su se s pojavom pismenosti i od samih početaka imale su utjecaj na razvoj znanosti i kulture. Riječ knjižnica proizlazi iz riječi knjiga, a sinonim za knjižnicu, biblioteka, nastao je spajanjem dviju riječi grčkog porijekla – *biblion*, što označava knjigu i *theke*, pohrana, spremište.⁴ Oba pojma imaju isto značenje koje se primarno odnosilo na spremište knjiga, no suvremeno određivanje pojma knjižnica obuhvaća puno više od same pohrane. Sve knjižnice, pa tako i narodne, imaju bitnu ulogu u osiguravanju protoka i dostupnosti informacija u društvu. Opće načelo koje vrijedi za knjižnice jest da one obavljaju javnu funkciju u interesu društva u cjelini. Njihov je cilj osigurati osnovna ljudska prava na slobodu izražavanja, a to se odnosi na slobodu mišljenja te na primanje i davanje informacija bez uplitanja javnih vlasti, što je bitan uvjet za demokratsko društvo. Uloga knjižnica je biti pružatelj informacija za tu svrhu. U skladu s tim, knjižnice su dio obrazovnog sustava i predstavljaju temelj za istraživanja i razvoj, no prije svega one su i mjesto sastanka gdje se različite društvene skupine okupljaju za brojne i raznolike aktivnosti.⁵

Narodne se knjižnice opisuju kao obavijesna središta koja svojim korisnicima omogućavaju neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti, a njihove službe se zasnivaju na osiguravanju jednakosti pristupa svim članovima društva, bez obzira na njihovu dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj.⁶ Prema tome, onim korisnicima koji nisu u mogućnosti služiti se uslugama i građom narodne knjižnice, poput pripadnika jezičnih manjina, osoba s tjelesnim teškoćama, bolesnicima u bolnicama ili zatvorenicima, potrebno je osigurati potrebnu građu i posebne službe.⁷ Knjižnične usluge moraju biti osigurane građanima bez diskriminiranja, isključivanja, ograničavanja ili davanja prednosti pojedinim društvenim skupinama.

⁴ Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994, str.13.

⁵ Mauritzen, I. Council of Europe / EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe. URL: https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1444 (12.11.2017.)

⁶ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105-106

⁷ Isto.

Pod djelatnošću narodne knjižnice obuhvaćeni su nabava, stručna obrada, čuvanje i zaštita knjižnične građe, izrada biltena, kataloga, bibliografija i drugih informacijskih pomagala, sudjelovanje u izradi skupnih kataloga i baza podataka. Također, pod djelatnost narodne knjižnice spada već spomenuto omogućavanje pristupačnosti knjižnične građe i informacija korisnicima, osiguravanje korištenja i posudbe građe te protoka informacija, pomoć korisnicima pri izboru i korištenju građe, informacijskih pomagala i izvora, kao i vođenje dokumentacije i statistike o građi i korisnicima, te o poslovanju.⁸ Narodna knjižnica uz tradicionalnu građu mora obuhvaćati i sve odgovarajuće vrste nositelja obavijesti i suvremene tehnologije. Građa koja se nalazi u knjižnici trebala bi biti primjerena potrebama okoline u kojoj djeluje te odražavati trenutna zbivanja i društveni razvitak. Pritom zbirke i službe ne smiju biti izložene bilo kakvom obliku ideološke, političke ili vjerske cenzure, ili trgovačkim pritiscima.⁹

Što se tiče definiranja uloga narodnih knjižnica, važno je istaknuti kako se one mijenjaju zajedno s promjenama koje se događaju u društvu i da je na knjižnicama i knjižničarima bitan zadatak da te promjene pravovremeno primijete. Narodne knjižnice imaju vrlo važnu ulogu u poticanju čitanja i promociji opće kulture, ali i u promicanju više vrsta pismenosti, kao što su primjerice informacijske pismenosti, ali i informiranosti, međukulturnog dijaloga, obrazovanja i sl., što se može vidjeti i u zadaćama narodnih knjižnica prema UNESCO-ovu Manifestu za narodne knjižnice koje se sastoje od dvanaest točaka:

1. stvaranje i jačanje čitalačkih navika kod djece od rane dobi;
2. podupiranje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac, kao i formalnog obrazovanja na svim razinama;
3. stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvoj;
4. poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi;
5. promicanje svijesti o kulturnom nasljeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija;
6. osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvodačkih umjetnosti;
7. gajenje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti;
8. podupiranje usmene tradicije;
9. osiguranje pristupa građana svim vrstama obavijesti o svojoj zajednici;

⁸ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58 (1999). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (12.11.2017.)

⁹ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105.

10. pružanje primjerenih obavijesnih službi mjesnim poduzećima, udrugama i interesnim skupinama;
11. olakšavanje razvitka obavijesnih vještina i kompjuterske pismenosti;
12. podupiranje i sudjelovanje u programima razvijanja pismenosti namijenjenima svim dobnim skupinama iniciranje takvih programa, kad je potrebno.¹⁰

U skladu sa svim opisanim, narodna knjižnica se ukratko može definirati kao organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice, bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje.¹¹ Uspješna narodna knjižnica bila bi ona knjižnica koja podiže kvalitetu života svojih korisnika. Pri tom njezina uloga nije samo promicanje čitanja, već se njezin utjecaj na život pojedinca odražava kroz njezine sveukupne aktivnosti.¹²

1.2. Narodna knjižnica u 21. stoljeću

Narodne knjižnice odražavaju potrebe društva i svaka veća promjena društvenih ideala ili razvojnih postignuća rezultirala bi određenim mogućnostima u knjižnici. U knjižnici, kao i u svakoj drugoj organizaciji, kroz povijest se mogu pratiti promjene u definiranju inovacija – ono što je inovativno u jednom društveno-povijesnom razdoblju, u novom razdoblju i novim okolnostima postaje zastarjelo.¹³ Opće značajke suvremenog, informacijskog ili digitalnog doba, kao što su globalizacija, informatizacija i umreženost, odražavaju se i na knjižnice koje bi svoje djelovanje trebale zasnivati na razumijevanju promjena i kretanja u suvremenom društvu i neposrednom okruženju, kako bi na njih mogle inovativno i kreativno reagirati.¹⁴

Danas se knjižnice susreću s brojnim izazovima koje je donio razvoj tehnologije, a samo neki od njih su promjene u definiranju knjižnične građe, potrebe za cjeloživotnim

¹⁰ Isto. Str. 106.

¹¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

¹² Dragija Ivanović, M. Vrednovanje utjecaja narodnih knjižnica na lokalnu zajednicu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 1(2012), str. 86.

¹³ Sabolović-Krajina, D. Inovativnost u knjižnicama - primjer prakse knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 308.

¹⁴ Isto, Str. 311.

obrazovanjem koje je određeno ekonomijom koja se temelji na znanju kao kapitalu, kako same organizacije pa tako i korisnika, ali i novom generacijom korisnika čije su karakteristike i potrebe oblikovane novim životnim okruženjima.

1.2.1. Prelazak iz analognog u digitalno okruženje

Politika prema knjizi, odnosno za knjigu i knjižnice dio je kulturnih, znanstvenih i obrazovnih politika pojedinih naroda. Tiskana knjiga i njezina masovna proizvodnja te raspačavanje knjiga putem trgovačkih mreža, učinili su knjigu gospodarskim dobrom kulturnog i obrazovnog značaja.¹⁵ Promjene u današnjem društvu koje su uzrokovane razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) sve više potiču na pitanja o novim ulogama narodnih knjižnica u današnjem društvenom okruženju. Postavlja se pitanje kako narodne knjižnice mogu opstati u svijetu u kojem one više ne posjeduju najvažniju ulogu u zadovoljavanju potreba svojih korisnika u potrazi za informacijama.

Pod pojmom IKT-a misli se na nove tehnologije namijenjene komuniciranju, stjecanju znanja, dobivanju i razmjeni podataka, igri i razonodi. Mnogo je načina definiranja IKT-a koji je sam po sebi veoma širok pojam, a najopćenitiji opis je da je to tehnologija koja omogućava rukovanje s informacijama i komunikaciju.¹⁶ Definirati IKT nije jednostavno jer se primjena i koncepti IKT-a mijenjaju i razvijaju veoma brzo. Uz to, definicija IKT-a ovisi i o kontekstu u kojem se upotrebljava te području u kojem se istražuje njegova upotreba, primjerice upotreba IKT u kontekstu obrazovanja i ekonomije je različita.

Što se tiče utjecaja IKT-a na društvo, razvoj IKT-a je omogućio najbrži i najveći prijenos informacija te brzu i geografski neograničenu komunikaciju kao nikad dosad. Danas je gotovo nezamislivo kućanstvo bez IKT-a, od televizije do osobnih računala, pametnih telefona i tableta. Korisnicima su skoro u svakome trenutku dostupne digitalne enciklopedije, digitalni časopisi i digitalne knjige kojima mogu pristupiti iz udobnosti svoga doma ili putem svojih mobilnih uređaja dok primjerice putuju na posao ili čekaju u redu. Mjesto objavljivanja i pristupanja sadržaju sve više postaje internet, stoga sam fizički odlazak u knjižnicu više nije

¹⁵ Živković, D. Knjižnice na putu od poslanja do strategije : osvrt na hrvatske prilike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 2.

¹⁶ Čelebić, G., Rendulić, I. ITdesk.info – projekt računalne e-edukacije sa slobodnim pristupom – Priručnik za digitalnu pismenost : osnovni pojmovi informacijske i komunikacijske tehnologije, (2011), URL: http://www.itdesk.info/prirucnik_osnovni_pojmovi_informacijske_tehnologije.pdf (10. 11. 2017.), Str. 5

toliko nužan kao prije. Kako nove tehnologije i novi mediji imaju veliki utjecaj na rad knjižnica, oni se prema svom mjestu i ulozi mogu podijeliti u dvije skupine:

1. novi mediji koji u obliku neknjižne građe proširuju ponudu knjižnica, ali ne utječu na samu bit i njezin tradicionalni koncept djelovanja (poput audiovizualne građe: audiograđa, film, kasete itd.);
2. novi mediji koji revolucioniraju knjižnično poslovanje unoseći suštinske promjene u osnovne funkcije knjižnica (poput računala s mrežom, interneta, digitalnih knjižnica).¹⁷

Upravo ova druga uloga koja se odnosi i na novi način proizvodnje građe, umnožavanja i prijenosa sadržaja je značajno utjecala na poslovanje tradicionalnih knjižnica, pretvarajući ih postupno u hibridne na putu prema digitalnim.¹⁸ Knjižnice pripadaju stručnim područjima u kojima se najviše odražavaju tehnološke novine te služe kao prenositelji za uključivanje tehnoloških inovacija u svakodnevni život korisnika. Zbog toga knjižnice moraju sustavno pratiti promjene i analizirati koje i kakve promjene mogu pridonijeti gospodarskom i društvenom poboljšanju. Pri tome uloga knjižnica i knjižničara prelazi granice informacijskih posrednika, knjižničari moraju naučiti kako učiti i kako mijenjati sebe, pa tako i knjižnice, kako se uključiti u inovacijski postupak, predvidjeti i proizvesti inovacije.¹⁹

Kako se knjiga, kao osnovno sredstvo rada knjižničarstva, pod utjecajem suvremene tehnologije u informacijskom dobu značajno izmijenila i postala dematerijalizirana, knjižničari trebaju predvidjeti nove oblike pohrane i korištenja. Hibridne knjižnice, na koje se gleda kao na knjižnice budućnosti, trebale bi se znati učinkovito nositi sa složenim zadatkom istovremenog omogućavanja korištenja tiskane i digitalne građe jer je osnovni cilj učiniti korisniku sadržaj dostupnim pomoću raznih informacijskih usluga bez obzira na medij na kojem je sadržaj objavljen.²⁰ Upravo zbog tog prijenosa knjižnica iz analognog u digitalno okruženje, prilikom definiranja knjižnica sve se više naglašava djelatnost kojom knjižnica

¹⁷ Katalenac, D. Narodne knjižnice i novi mediji: upravljanje novim uslugama u narodnim knjižnicama // Narodne knjižnice u novoj Europi: utjecaj globalizacije i informatizacije na narodne knjižnice u tranzicijskim zemljama: zbornik radova. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica, 2003. Str. 180.

¹⁸ Živković, D. Knjižnice na putu od poslanja do strategije : osvrt na hrvatske prilike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 2.

¹⁹ Sabolović-Krajina, D. Inovativnost u knjižnicama - primjer prakse knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 310.

²⁰ Živković, D. Knjižnice na putu od poslanja do strategije : osvrt na hrvatske prilike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 2.

ostvaruje svoje poslanje, a manje činjenica da se radi o ustanovi, a sve je više pojačana i suradnja među knjižnicama i srodnim ustanovama.²¹

Promjene u knjižničnom poslovanju, nabavi građe i pristupu znanja te virtualne i digitalne knjižnice današnja su stvarnost. Pretraživanje baza podataka, korištenje internetskih pretraživača i *online* kataloga utjecalo je na promjene u poslovanju informacijsko-referalne službe knjižnice. Sposobnost knjižničara da razumije promjene u znanstvenim područjima te da se zna u praksi služiti novim tehnologijama i načinima pretraživanja, odnosno neprestano stjecanje novih znanja, presudno je kako bi knjižničari bili u koraku s korisnicima. U suočavanju sa stalnim promjenama, knjižnicama se postavlja pitanje kako reagirati na te promjene. U ekonomiji koja se temelji na znanju, cjeloživotno učenje postaje jedan od temeljnih koncepata pa tako i koncept knjižnice kao učeće organizacije postaje jedno od pomagala koje knjižnicama može pomoći pri snalaženju u nestabilnoj okolini i uopće promjenama u društvu. Osnovne smjernice za učeću organizaciju odnose se na sljedeće:²²

- jačanje stručnih i osobnih kompetencija knjižničara;
- poticanje učenja kao sastavnog dijela organizacije;
- kreativno organizacijsko (timsko) učenje;
- proaktivno rješavanje problema (nasuprot pasivnom prihvatanju trenutnog stanja);
- međusobno informiranje i komuniciranje;
- organizacijska kultura: bliski međusobni odnosi, osjećaj zajedništva, briga za druge;
- vodstvo: zajednička vizija, suradnja;
- delegiranje poslova i odgovornosti.

Knjižnice u 21. stoljeću posluju u okruženju koje se konstantno mijenja. Od promjene medija kojima se posreduju informacije, načina pristupa informacijama, novih modela organizacije informacija pa sve do korisnika koji imaju nove i sve veće zahtjeve od knjižnica. Ako se knjižnica želi uspješno prilagoditi svim tim promjenama i odgovoriti na sve zahtjeve u svom okruženju, potrebna su znatna ulaganja u novu građu, tehniku i tehnologiju, pretplatu na skupe baze podataka, dodatno obrazovanje i usavršavanje djelatnika i sl.²³ Potreba

²¹ Isto, str. 3.

²² Sabolović-Krajina, D. Inovativnost u knjižnicama - primjer prakse knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 313.

²³ Petr Balog, K. Kultura vrednovanja kao dio organizacijske kulture hrvatskih knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 1(2012), str. 2.

prepoznavanja promjena i kretanja u suvremenom društvu i neposrednom okruženju u kojem knjižnice djeluju, polazište je za opstanak i budućnost knjižnica.

1.2.2. Nove potrebe korisnika knjižnica

Kako je IKT postao velikim dijelom svakodnevnog života ljudi i utjecao na sve aspekte ljudskog djelovanja i ponašanja, tako je i oblikovao nove zahtjeve i potrebe korisnika knjižnica. U istraživanju percepcije knjižnica i informacijskih izvora iz 2005. godine, OCLC (engl. *Online Computer Library Center*) navodi kako su mnogi izvori i usluge u knjižnicama, ali i informacijski stručnjaci koji rade u knjižnicama, postali znatno manje vidljivi današnjim korisnicima informacija.²⁴ Prema Brindley, prestrojavanje knjižnica u društvu je nužno jer bi u suprotnom mogle biti zanemarene. Knjižnice moraju odgovoriti na izazove s kojima su suočene u digitalnom dobu kako ne bi izgubile svoju značajnost. Također, predlaže ponovno brendiranje knjižnica zbog informacijske okoline koja će u budućnosti biti još kompetitivnija dok će korisnici informacije preuzimati iz onih izvora kojima budu imali pristup.²⁵ Brindley predlaže niz pitanja na koje će knjižnice morati pronaći odgovor ako žele ostati značajne u promjenjivom svijetu i zadržati svoje korisnike²⁶:

- Kako knjižnice mogu zadovoljiti potrebe iskusnih korisnika digitalnih izvora i nestrpljive *Google* generacije za koju *web* kao mjesto traženja informacija i znanja ima prednost pred svim drugim izvorima?
- Kako omogućiti proces istraživanja i učenja kada se sve više odvija u virtualnoj sferi izvan konteksta knjižnice?
- Kako biti značajan onima koji nikada nisu stupili u knjižnicu – kako im osigurati neprestanu povezanost s informacijama na virtualnim policama?
- Ima li knjižnica kao mjesto važnost i kako se njezin prostor može najbolje upotrijebiti?
- Na što se treba usredotočiti u informacijskom lancu, a na što se ne treba usredotočiti?
- Kako knjižnice mogu osigurati učinkovito upravljanje digitalnim i fizičkim zbirkama te koja je njihova uloga u odnosu na netradicionalne vrste informacija poput podataka elektroničke znanosti?

²⁴ Brindley, L. Re-defining the library. // *Library Hi Tech* 24, 4(2006), str. 484.

²⁵ Isto, str. 486.

²⁶ Isto.

- Kako se mijenjaju režimi nakladništva i zaštite intelektualnog vlasništva, kako mogu utjecati na razmišljanje o njima i koje promjene treba donijeti kao odgovor na te izazove?
- Koje su vrste vještina potrebne knjižnicama kako bi iskoristile napredak tehnologije i informatike s ciljem unaprjeđivanja istraživanja znanja i njegovog predstavljanja te kako bi se omogućili novi načini pretraživanja i rudarenja njihovih zbirki?
- Koje su vrste suradnje i udruživanja potrebne knjižnicama kako bi ih uključile u korištenje postojećih zbirki i kako bi stvorile nove inovativne proizvode i usluge za dobavljanje sadržaja?

Zbog pojave novih medija i interneta, knjižnice su počele gubiti svoje korisnike i zbog toga su morale prilagoditi svoju ponudu i usluge suvremenom korisniku kojemu je lakše raditi od kuće putem interneta, nego dolaziti u knjižnicu. Upravo je zbog toga potrebno staviti naglasak na komunikaciju u digitalnom kontekstu te poboljšati kvalitetu i povećati broj usluga i programa koji su korisniku ponuđeni u digitalnom okruženju. Internet je preuzeo ulogu glavnog dobavljača informacija među mlađim naraštajima, mijenjajući znatno njihov pogled i stav prema knjižnicama upravo zbog njihovih sklonosti prema internetskim pretraživačima umjesto prema knjižničnim izvorima.²⁷ Umjesto statičke uloge čuvara i posrednika znanja kako ga se stoljećima doživljavalo, knjižničar se u 21. stoljeću pretvara u lovca i sakupljača. Njegov zadatak je omogućiti pristup informacijskim izvorima, ali i osposobiti korisnika za traženje informacija.²⁸

Sve spomenuto ukazuje na sve veću potrebu za boljim razumijevanjem novih generacija korisnika, kako onih postojećih, tako i onih koji će to tek postati, a koji sve više koriste internet za zadovoljavanje svojih informacijskih potreba. Brindley naglašava kako je potrebno poznavati korisnike i držati se njihove blizine, i bivših korisnika i onih koji to nisu.²⁹ Razmišljajući o budućnosti knjižnica, potrebno je biti povezan s korisnicima kako bismo stvarno razumjeli kako se mijenjaju njihovi obrasci rada, kako bismo predvidjeli buduće zahtjeve i kako bi se informacijske usluge mogu bolje uklopiti sa životnim stilom novih generacija učenika, istraživača i drugih koji sve više postaju digitalnima. Uzimajući to u obzir, na korisnike se ne bi smjelo gledati kao na homogenu grupu „čitatelja“, već razlikovati

²⁷ Mi, J., Nesta, F. Marketing library services to the net generation. // Library Management. 27, 6/7(2006), str. 415.

²⁸ Kovačević, D., Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Altagama, 2004. Str. 62.

²⁹ Brindley, L. Re-defining the library. // Library Hi Tech 24, 4(2006), str. 484.

pojedine skupine i njihove specifične potrebe.³⁰ Narodne knjižnice su u svom djelovanju osobite okrenute djeci i mladima kao jednoj od posebnih skupina sa svojim karakteristikama, potrebama i zahtjevima.³¹ Djeca i mladi predstavljaju nove generacije korisnika, a promatrajući njih, njihove obrasce ponašanja u informacijskom okruženju možemo uočiti promjene i izazove s kojima se knjižnica mora suočiti.

2. Dječje knjižnice i dječji odjeli u narodnim knjižnicama

U samim počecima nastanka narodnih knjižnica, djeca često nisu bila dobrodošla. Knjižnice su imale ograničen fond građe za djecu i vrlo malo svijesti o važnosti ranog djetinjstva u razvoju osobe te o važnosti knjižnice za stjecanje osnovnih vještina pismenosti.³² Prve dječje knjižnice, odnosno dječji odjeli, pojavljuju se krajem 19. stoljeća kada su mnoge narodne knjižnice u Americi počele postavljati posebne odjele s knjigama za djecu, ali tek je 1895. izgrađena prva knjižnica s posebno dizajniranom prostorijom za djecu.³³ Tek je ranih 1900-tih takvo što postala norma tijekom izgradnje knjižnica. Američki knjižničari su također organizirali prvi okrugli stol za dječje knjižničare u Američkoj udruzi knjižničara (engl. *American Library Association*) 1900., a 1901. godine otvoren je dvogodišnji program obuke dječjih knjižničara u Pittsburghu.³⁴ Američka tradicija dječjih knjižnica naglašavala je školske posjete, razgovore o knjigama, pričanje priča i druge programe i imala je velik utjecaj na razvoj rada dječjih odjela u drugim dijelovima svijeta. Prije Prvog svjetskog rata velik broj europskih knjižničara došao je u SAD na posebnu obuku, ali interes za američki način rada znatno se povećao tek nakon američkog financiranja dječjih knjižnica u Bruxellesu (1920.) i Parizu (1923.).³⁵

Neke od najznačajnijih dječjih knjižnica osnovanih u 20. stoljeću su: *L'Heure Joyeuse*, osnovana u Parizu 1924. godine, prva, javna i besplatna knjižnica namijenjena djeci i mladeži u Francuskoj; knjižnica *Leytonstone*, područna dječja knjižnica smještena u predgrađu

³⁰ Isto. Str. 490.

³¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 43-45.

³² Maack, M. N. Children's Libraries. // Encyclopedia of Children and Childhood in History and Society. URL: <http://www.faqs.org/childhood/Ch-Co/Children-s-Libraries.html> (28.11.2017.)

³³ Isto.

³⁴ Isto.

³⁵ Isto.

Londona; knjižnica u Fitchburgu (SAD), koja se prva u svijetu okrenula potrebama mladih; Sovjetska nacionalna knjižnica *Lenin* koja svoja vrata otvara djeci i mladeži u jeku Drugog svjetskog rata; *Internationale Jugendbibliothek* u Münchenu, međunarodna knjižnica za djecu i mladež koja je preuzela zadatak prikupljanja i obrade knjiga za djecu i mladež iz cijeloga svijeta. I u susjednim zemljama dječje knjižnice otvarane su ranije nego kod nas; u Beogradu je 1931. godine otvorena prva javna dječja knjižnica, a u Ljubljani 1948. godine, što je bilo presudno za otvaranje prve dječje knjižnice u Hrvatskoj dvije godine poslije.³⁶

Prva dječja knjižnica u Hrvatskoj započela je sa svojim radom 16. listopada 1950. u Novinarskom domu, u prostoru bivše male čitaonice Gradske knjižnice.³⁷ U to vrijeme učenici su činili 70% ukupnih članova Gradske knjižnice, stoga se javila i potreba za zasebnim prostorom za djecu u narodnoj knjižnici.³⁸ Iz cjelokupnog fonda izvučeno je oko 4000 svezaka. Kako je broj upisane djece sve više rastao, 1954. godine prekinuti su upisi kada je dostignut broj od 2000 članova jer nije bilo ni prostora ni mogućnosti da se zadovolji veći broj članova.³⁹ U izvještaju od 1955. godine piše da Dječji odjel ima 10,000 knjiga i preko 1,000 naslova za sva tri uzrasta (5-8, 8-11 i 11-14 godina) od slikovnica do romana.⁴⁰ Prvih godina se slikovnice nisu nabavljale upravo zbog mišljenje kako „maloj djeci“ nije mjesto u knjižnici, a starija djeca ih ne trebaju. Unatoč tom mišljenju, slikovnice su našle svoje mjesto u knjižnici upravo zbog toga što su ih djeca tražila. Razvoj dječjeg knjižničnog odjela u Zagrebu, utjecao je i na ostale narodne knjižnice u Hrvatskoj.⁴¹

³⁶ Čičko, H. Odrastanje uz knjigu : 60 godina prve dječje knjižnice u Hrvatskoj. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2010. Str. 11-14.

³⁷ Čičko, H. Kako je rastao i razvijao se odjel za djecu i mladež gradske knjižnice. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba. Str. 12.

³⁸ Isto. Str. 13.

³⁹ Isto. Str. 14.

⁴⁰ Isto. Str. 16.

⁴¹ Isto.

2.1. Zadaće i ciljevi dječjih knjižnica

Dječje knjižnice i odjeli svakodnevno napreduju. Za razliku od prijašnjih vremena kada su dječje knjižnice ograničavale svoje članstvo samo na djecu koja znaju čitati, a tek kasnije obuhvatile i predškolsku djecu, danas više nema ograničenja, štoviše, smatra se poželjnim djetetu čitati još prije navršene prve godine.⁴² Prema IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za djecu⁴³, dječje knjižnice, odnosno odjeli za djecu i mladež dio su narodnih knjižnica namijenjeni sljedećim skupinama korisnika:

- dojenčadi i maloj djeci
- djeci predškolske dobi
- djeci školske dobi do trinaeste godine
- skupinama djece s posebnim potrebama
- roditeljima i drugim članovima obitelji
- odgojiteljima i učiteljima
- drugim odraslim osobama koje rade s djecom, knjigama i medijima.

Zadaća dječje knjižnice je osigurati djeci široki izbor građe i aktivnosti te pružiti mogućnosti da „osjete radost čitanja i uzbuđenje otkrivanja znanja i djela mašte“.⁴⁴ Također, njezina je zadaća podučavati djecu i roditelje kako što bolje iskoristiti mogućnosti koje im pruža knjižnica te razvoj vještina korištenja tiskane i digitalne građe. Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost u podupiranju učenja čitanja i promicanju knjiga i druge građe za djecu. Knjižnica bi morala organizirati posebne događaje za djecu, poput pričanja priča i aktivnosti vezanih za knjižnične službe i izvore. Nadalje, bitno je istaknuti važnost poticanja djece da se koriste knjižnicom od malih nogu jer to povećava vjerojatnost da će i ostati korisnici knjižnice.⁴⁵

Prema IFLA-i, ciljevi dječje knjižnice su sljedeći:

- svakome djetetu osigurati pravo na:
 - informaciju

⁴² Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000. Str. 5.

⁴³ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 6.

⁴⁴ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 13.

⁴⁵ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 4.

- funkcionalnu, vizualnu, digitalnu i medijsku pismenost
- kulturni razvoj, razvoj vještina i navika čitanja
- cjeloživotno učenje
- kreativne programe u slobodno vrijeme
- svakome djetetu omogućiti slobodan pristup svim izvorima i medijima
- organizirati različite aktivnosti za djecu, roditelje, odgojitelje i učitelje
- omogućiti obiteljima sudjelovanje u životu zajednice
- osnaživati djecu i zagovarati njihovu slobodu i sigurnost
- ohrabrivati djecu da postanu samopouzdana i sposobni ljudi
- zalagati se za mir u svijetu.⁴⁶

Ciljevi dječjih knjižnica i odjela obuhvaćaju široki raspon različitih načina zadovoljavanja potreba svojih korisnika. Djeca kao posebna skupina korisnika knjižnice zahtijevaju posebnu pažnju i pozornost, stoga su bitne kvalitetne usluge i programi kojima će se postići navedeni ciljevi.

2.2. Programi i usluge dječjih odjela narodnih knjižnica

U današnjem globalnom informacijskom i multikulturalnom društvu dječje knjižnice se suočavaju s brojnim izazovima. Promjenom načina komunikacije i pojavom novih tehnologija mijenjaju se i navike djece. Svakodnevno je prisutna potreba za stjecanjem i razvijanjem kompetencija za cjeloživotno učenje od najranije dobi, a multikulturalno okruženje otvara brojna pitanja o tome tko su danas korisnici knjižnica, kako oni aktualni, tako i oni koji to tek trebaju postati. Mijenja se i percepcija dječjih knjižnica pa fokus više nije na knjižnici kao ustanovi, nego na knjižničnim uslugama jer polazište u svim segmentima postaju korisnici i njima namijenjene usluge. Knjižnica postoji zbog njih i osnovna je uloga svake suvremene knjižnice vezane uz promišljanje kako odgovoriti na prava i potrebe djece u složenom društvenom kontekstu.⁴⁷

Programi dječjih knjižnica i odjela za djecu narodnih knjižnica mogu biti raznoliki, ono što je bitno je da građa bude raznovrsna i primijenjena dječjem uzrastu, ali i da sadrži ne samo

⁴⁶ Isto, str. 7.

⁴⁷ Stričević, I., Knjižnice za djecu u suvremenoj Europi: Interkulturalni pristup u multikulturalnom okruženju. // Knjižnica. 53, 1-2(2009), str. 198.

tiskanu građu (knjige, časopise, stripove, brošure), već i onu neknjižnu, audiovizualnu i digitalnu građu (CD-e, DVD-e, kasete), igračke, obrazovne igre, računala, softvere i pristup internetu. Osim raznolikosti građe, bitno je da odražava raznolikost vrijednosti i mišljenja te da odražava kulturu lokalne zajednice. Također, veoma je važno da se djecu u procesu učenja potiče i na učenje o globalnoj zajednici kroz građu svjetske književnosti i stalnog razvoja multimedije. Uz to, građa bi morala biti visoko kvalitetna i suvremena kako bi djeca učila u skladu s današnjim tehnološkim razvojem i u svakom trenutku bila u toku sa suvremenim razvojnim nastojanjima.⁴⁸

Dječje knjižnice i odjeli za djecu narodnih knjižnica trebaju zadovoljavati informacijske i kulturne potrebe, kao i potrebe za raznodom i zabavom djece u zajednici tako da:

- posuđuju raznoliku građu
- pružaju informacije i referentne usluge
- pomažu djeci pri odabiru građe
- uključuju djecu u odabir građe i razvoj knjižničnih usluga
- organiziraju pouku za stjecanje vještina neophodnih za snalaženje u knjižnici i informacijsko opismenjavanje
- motiviraju (promicanje čitanja)
- organiziraju kreativne programe i pričanje priča
- obrazuju roditelje, odgojitelje i učitelje
- osiguravaju referentnu literaturu i obrazovanje za odgojitelje, učitelje i knjižničare
- podupiru organizacije i ustanove u zajednici i s njima surađuju.⁴⁹

Usluge i programi u dječjim knjižnicama namijenjeni su različitim dobnim skupinama od djece do odraslih, roditelja, odgojitelja, učitelja i svih ostalih koji rade s djecom pa se za njih organizira niz raznovrsnih pedagoško animacijskih aktivnosti. Jedna od bitnih komponenti za koje se očekuje da će obilježiti budućnost knjižničarstva za djecu je rad s roditeljima i djecom u zajedničkim aktivnostima.⁵⁰ Dječje knjižnice danas ne pružaju samo mogućnost čitanja, učenja i davanja informacija, nego su to mjesta za zabavu i druženje gdje djeca mogu kreativno i kvalitetno provoditi svoje slobodno vrijeme. Knjižnica djeci nudi mjesto koje je

⁴⁸ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 9.

⁴⁹ Isto, str. 11.

⁵⁰ Stričević, I., Čičko, H., Križanić Delač, Đ. Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 49, 1(2006), str. 33.

oslobođeno školskih pravila i ograničenja roditeljskog doma, a u kojem se učenje slobodno isprepleće s igrom, pri tom uključujući sve vrste stvaralaštva i kreativnost.⁵¹ Najčešće aktivnosti u knjižnicama za djecu i mladež su:

- pričaonica ili kutić za najmlađe
- likovna radionica
- igraonica
- grupni posjeti
- izložbe
- filmske, video i druge projekcije
- natjecanja i kvizovi
- lutkarske i dramske grupe i igre
- lutkarske i glazbeno-scenske predstave
- književni susreti i susreti s poznatim osobama
- prikazi i predstavljanje novih knjiga
- kompjuterske radionice i igre
- mali knjižničari
- glazbene igraonice i slušaonice
- predavanja i tribine
- smotre dječje poezije
- literarne grupe
- sat lektire u knjižnici
- razne prigodne akcije.⁵²

Upravo ova podjela aktivnosti korištena je kao teoretska osnova u istraživačkom dijelu rada kod elemenata analize razvrstavanja opisa usluga i događanja na internetskim stranicama knjižnica, a u nastavku će se pobliže prikazati neke od najčešćih aktivnosti koje se odvijaju u dječjim knjižnicama, tj. dječjim odjelima.

⁵¹ Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000. Str. 5.

⁵² Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 94.

2.2.1. *Pričaonica*

Knjiga ima važnu ulogu u razvoju pismenosti, a odrasli pojedinci imaju odgovornost u odnosu na načine, sredstva i vrijeme u kojem dijete uvode u svijet pismenosti. Nužno je da dijete dođe u doticaj s pismenošću mnogo ranije nego što je spremno samostalno čitati i pisati. Iako se dijete u svojoj svakodnevnoj okolini susreće s pisanom riječi, slikovnica predstavlja najbogatiji izvor pisane riječi s kojim se dijete može susresti u ranom djetinjstvu.⁵³ Najopćenitije tumačenje slikovnice je da je to ona knjiga za djecu koja se sastoji pretežno od slika ili samo od slika ili crteža, no zbog različitih oblika i materijala od kojih može biti napravljena te zbog funkcija koje je ju karakteriziraju, Martinović i Stričević ih određuju kao prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci.⁵⁴

Zbog važnosti poticanja pismenosti od samih početaka, pričaonica je najčešća aktivnost za djecu predškolske dobi u knjižnici. Svrha pričaonice je potaknuti najmlađu djecu na druženje s knjigom i uvesti ih u svijet književnosti. Najčešće se priča uz slikovnicu koja mora biti atraktivna, kvalitetnih ilustracija i velikog formata, i time primjerena za rad u grupi, a odvija se u posebno opremljenom kutiću s prikladnom opremom kao što su igračke, lutke te kutije s odabranim slikovnicama. Priča se može pričati i uz lutku i glazbu, a nakon priče slijedi aktivnost kojom dijete izražava svoj doživljaj priče: likovna, dramska ili glazbena. Pričaonica traži dosta pripreme od knjižničara koji ju provodi: odabir priče, učenje napamet, priprema razgovora s djecom nakon priče i priprema materijala i opreme za popratne aktivnosti koje moraju odgovarati karakteru odabrane priče.⁵⁵

2.2.2. *Igraonice*

Igraonica djeluje kao niz organiziranih zabavnih sadržaja za skupine djece koje duže vrijeme borave u knjižnici.⁵⁶ Naziv programa je igraonica jer mu je temelj igra obogaćena raznim aktivnostima. Igra je za predškolsko dijete najprirodniji i najlakši način učenja jer je dijete u igri motivirano i emotivno angažirano. Igranje je ujedno i najznačajnija dječja

⁵³ Martinović, I., Stričević, I. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // *Libellarium*. 4, 1(2011), str. 39.

⁵⁴ Isto. Str. 39-40.

⁵⁵ Ranka, J. Dječji odjel. // *Upute za poslovanje narodnih knjižnica*. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 95.

⁵⁶ Isto.

aktivnost kroz koju se dijete uči oblicima komuniciranja, stječe povjerenje u vlastite snage, stvara pozitivnu sliku o sebi, uči se socijalnom ponašanju, stvara prijateljstva, jača empatiju, uređuje odnose, a sve to čini poštujući dogovorena pravila i granice.⁵⁷ Osim što ima važnu ulogu u procesu učenja i socijalizacije, igra pomaže i u razvoju motoričkih i mentalnih sposobnosti.⁵⁸

Dječje knjižnice, osim slikovnica i knjiga, nude i igračke s kojima se djeca mogu igrati i učiti pa su tako za predškolce najčešće igre građenja, slagalice, domino, „Čovječe, ne ljuti se“, ritmičke i muzičke igre, a za starije dama, šah, monopol, igre asocijacija i druge verbalne igre.⁵⁹ Osim navedenih igara koje se odvijaju u prostorima knjižnice, u nekim knjižnicama odvijaju se i igre na zraku. Sve ove aktivnosti knjižničar treba organizirati i voditi, zadati zadatak i objasniti pravila igre, nadgledati tok igre i ponašanje igrača.⁶⁰ Atmosfera u igraonici i njezina uspješnost ovise o knjižničaru, voditelju igraonice, on je odgovoran za ono što se događa za vrijeme igre. Njegova uloga je da nenametljivo nudi igračke i materijale, potiče igru i poziva roditelje na suradnju, pri tome mora imati u vidu različitosti među djecom, ali i važnost organiziranja zajedničkih aktivnosti u kojima djeca stječu pripadnost skupini, igraonici pa tako i dječjoj knjižnici.⁶¹ Djeca u igraonici ne moraju učiti nikakav poseban sadržaj koji ih priprema za školu, ali je bitno da kroz igru stječu iskustva i znanja koja će im pomoći u školi i učenju te u odnosima među vršnjacima.

2.2.3. Radionice

Radionica je suvremeni oblik interaktivnog učenja i poučavanja koji je usmjeren na polaznika s ciljem razvijanja vještina i jačanja osjetljivosti za određene probleme.⁶² Radionica predstavlja posebnu metodu rada s određenom skupinom kod koje je naglasak stavljen na proces i način rada, a manje na sam gotov proizvod. Cilj svake radionice je usmjeravanje

⁵⁷ Mlinarević, V. Igra – učenje u socijalnim interakcijama. // Učiti zajedno s djecom - učiti / Edita Slunjski (ur.). Čakovec: Dječji vrtić ; Visoka učiteljska škola, 2000. Str. 99.

⁵⁸ Čirić, N. Značaj i uloga igre i slobodnog vremena u razvoju djece predškolskog uzrasta.// Unapređenje kvalitete života djece i mladih / urednici Svetlana Kaljača, Milena Nikolić. Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih ; Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet Univerziteta u Tuzli, 2015. Str. 63.

⁵⁹ Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 95.

⁶⁰ Isto.

⁶¹ Knjižnice grada Zagreba. Igraonica. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/odjeli-239/odjel-za-djecu/igraonica/245> (27.4.2018.)

⁶² Martinko, J. Radionica – metoda interaktivnog učenja i poučavanja odraslih. // Andragoški glasnik. 16, 2(2012), str. 165.

prema nekom zajedničkom radu. Njeno osnovno obilježje je da podrazumijeva osobno i aktivno zalaganje svakog sudionika. Osim osobnog angažmana i aktivnog zalaganja sudionika, radionicu karakterizira rad u malim grupama, raznovrsnost komunikacijskih obrazaca, atmosfera podrške, pravo na različitost i poštivanje potreba, emocija i načina funkcioniranja svakog sudionika te rad na zajedničkoj temu.⁶³

Radionice se mogu klasificirati prema sadržaju, cilju i dobi sudionika. Prema cilju razlikujemo kreativne radionice čiji je osnovni cilj poticanje i razvijanje stvaralačkog mišljenja i izražavanja (npr. dramske, likovne i sl.) te obrazovne radionice kojima je osnovni cilj stjecanje znanja u najširem smislu.⁶⁴ Prema sadržaju radionice u dječjim knjižnicama mogu biti mnogobrojne i razlike, a najčešće susrećemo likovne, lutkarske i dramske, glazbene te informatičke. Likovna radionica je obično namijenjena starijim predškolcima i djeci mlađe osnovnoškolske dobi te se njome njeguju likovni izraz i likovni odgoj. Motivacija radionice je odabrana knjiga, pročitana pjesma ili razgovor na odabranu temu, nakon čega slijedi crtanje, slikanje, modeliranje, rad s kolažom, izradba lutaka, ukrasa, čestitki, maski itd.⁶⁵ Kod glazbenih radionica njeguje se glazbeni odgoj, najmlađi izrađuju jednostavne muzičke instrumente poput zvečki i bubnjeva, uče jednostavne pjesmice i glazbene igre.⁶⁶ Lutkarske i dramske radionice obično se provode s predškolcima nakon slušanja priče ili gledanja filma, dok se s mlađom djecom mogu uvježbavati male predstave. Djeca s voditeljima radionice rade na dramatizaciji pjesmica i kratkih priča, ili uvježbavaju već postojeće dramske tekstove.⁶⁷

Što se tiče informatičkih radionica, one su se uvele u dječje knjižnice i odjele s pojavom računala i usmjerene su prvenstveno na obrazovanje za korištenje.⁶⁸ Sve više je ovakvih radionica u knjižnicama, pogotovo onih koje su usmjerene na osnove programiranja i robotiku.^{69,70,71,72} Cilj je ovakvih radionica približiti nove tehnologije, posebice robotiku i

⁶³ Knjižničari.hr. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Kratki_podsjetnik_o_radionici_-_Ivana_Vladilo (27.4.2018.)

⁶⁴ Isto.

⁶⁵ Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 95.

⁶⁶ Isto. Str. 97.

⁶⁷ Isto. Str. 96.

⁶⁸ Isto. Str. 98.

⁶⁹ Gradska knjižnica i čitaonica „Ante Jagar“ Novska. Micro:bit STEM radionica. URL: <https://www.knjiznica-novska.hr/index.php/blog/item/652-microbit-stem-radionica> (27.4.2018.)

⁷⁰ Gradska knjižnica Vukovar. Robotika i programiranje u ACVUU. URL: <https://gkvu.hr/robotika-i-programiranje-u-acvu/> (27.4.2018.)

⁷¹ Knjižnice Grada Zagreba. Programiranje Cubetto robota. URL: <http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/programiranje-cubetto-robota/42911> (27.4.2018.)

automatiku koje otvaraju vrata u svijet programiranja, ali ih u kombinaciji s postojećim knjižničnim uslugama i građom, zainteresirati za knjižnicu.⁷³

2.2.4. Izložbe

U knjižnici se često organiziraju izložbe knjiga koje mogu biti povremene ili stalne te povezane s nekom aktivnosti ili samostalne. Npr. izložba vezana uz aktivnost – može se postaviti izložba knjiga na temu priče koja se namjerava ispričati djeci. S druge strane, mogu se postaviti samostalne izložbe djela kao što su knjige posebno odabrane za odrađeni uzrast korisnika, nova izdanja, prezentacija djela ilustratora, djela vezana uz određenu temu, događanja i dr. Osim knjiga, često se izlažu dječje slike i crteži, kao i sve ono što nastaje u likovnim radionicama. Na ovaj način se obogaćuje prostor dječjeg odjela i dokumentiraju se kreativne aktivnosti s djecom u knjižnici.⁷⁴

2.2.5. Čitateljski klub

Čitateljski klub čini mala grupa djece, najčešće su to učenici viših razreda osnovnih škola koji se sastaju jednom mjesečno i razgovaraju o pročitanim knjigama koje su unaprijed dogovorene. Na sastancima čitateljskog kluba daju se preporuke za čitanje, organiziraju kvizovi, rasprave i sl. Čitateljski klubovi organiziraju se kako bi se djecu potaklo na čitanje, a aktivnostima koje se provode u čitateljskom klubu potiče se razvijanje vještine čitanja s razumijevanjem i raspravljačkih vještina.⁷⁵

Osim čitateljskih klubova čiji se sastanci organiziraju u fizičkim prostorima knjižnice, postoje i virtualni čitateljski klubovi koje održavaju knjižničari. Primjer jednog takvog kluba je blog „Tragači“⁷⁶, namijenjen djeci u dobi od 8 do 13 godina, a osnove su ga knjižničarke, voditeljice dječjih čitateljskih klubova Gradske knjižnice Zadar, Gradske knjižnice Rijeka i

⁷² Gradska knjižnica Zadar. Scratch programiranje. URL: <http://www.gkzd.hr/content/scratch-programiranje> (27.4.2018.)

⁷³ Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. Dječji odjel – radionice. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=39&n=3&side=1> (27.4.2018.)

⁷⁴ Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 96.

⁷⁵ Knjižnice grada Zagreba. Čitateljski klub „Čitatelji okruglog stola“ (ČOKS). URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/citateljski-klubovi/citateljski-klub-citatelji-okruglog-stola-coks/13958> (27.4.2018.)

⁷⁶ Tragači – dječji čitateljski blog. URL: <https://traganje.wordpress.com/> (27.4.2018.)

Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar u studenom 2011. godine.⁷⁷ Motivacija za ovakav način rada s djecom bio je problem obuhvaćanja sve zainteresirane djece za čitateljske klubove jednim programom koji se odvija samo jednom do četiri puta mjesečno. Putem čitateljskog bloga obuhvaćen je veći broj zainteresirane djece koja mogu raspravljati o knjigama koje čitaju sa svojim vršnjacima. Glavni zadatak „Tragača“ je pronalaženje dobrih knjiga i zanimljivog štiva. Komunicirajući preko Bloga svako dijete prenosi osobno čitateljsko iskustvo i dojam koji je steklo u interakciji s odabranom knjigom. Osim isticanja važnosti knjige i čitanja kod djece veliku važnost ima i društveni aspekt Bloga. Djeca koja se sigurno ne bi srela u fizičkom svijetu, upoznaju se i druže u virtualnom svijetu, a povezuje ih zajednički interes za knjige i čitanje.⁷⁸

2.2.6. *Mali knjižničari*

Mali knjižničari su također namijenjeni djeci školske dobi. Grupa djece koja sudjeluje u ovoj aktivnosti organizirano se obučava za osnovne manipulativne i najjednostavnije poslove tehničke obradbe i na taj način neposredno upoznaju dio poslovanja knjižnice i knjižne fondove. Oni svojim primjerom potiču u djeci zanimanje za knjižnicu, a moraju biti savjesni i imati sva potrebna znanja, kao što su dobro poznavanje abecede za rad u kartoteci posudbe i snalaženje u katalogu, poznavanje signatura i smještaja knjiga i drugo.⁷⁹

2.2.7. *Natjecanja i kvizovi*

Natjecanja i kvizovi organiziraju se za školsku djecu i često obilježavaju neki prigodni datum kao što je „Mjesec hrvatske knjige“⁸⁰, osim toga mogu biti vezani uz osobe književnika ili traže opća znanja i spretnost u praktičnim zadacima. Cilj ovakvih natjecanja i kvizova u knjižnici je stjecanje znanja putem zabave, a vrlo se često traži snalaženje u enciklopedijama,

⁷⁷ Štivić, V. Tragači u dobrim knjigama i dobrom društvu. Hrvatsko knjižničarsko društvo. 2012. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/531> (27.4.2018.)

⁷⁸ Isto.

⁷⁹ Isto. Str. 97.

⁸⁰ Knjižnice Grada Zagreba. Arhiva – nacionalni kviz za poticanje čitanja. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/projekti-6033/nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja-1621/arhiva-nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja/8789> (27.4.2018.)

leksikonima i drugim priručnicima, te nije bitno da li dijete dolazi s unaprijed naučenim podacima, već da zna potražiti odgovore na pitanja u ponuđenoj literaturi.⁸¹

2.2.8. Filmske projekcije

Filmske i druge projekcije raznovrsne su i brojne, najčešće su to crtani filmovi, igrani dječji filmovi, znanstveno-popularni i obrazovni filmovi iz raznih područja, video-lutkarski filmovi i sl. prije ili poslije projekcije s djecom se vodi razgovor na temu filma. Uz projekcije prezentiraju se knjige vezane za prikazane sadržaje ili se uvode neki elementi obrazovanja iz filmske kulture.⁸²

2.2.9. Grupni posjeti

Grupni posjeti obično se organiziraju u suradnji s područnim vrtićima i školama. Pod stručnim vodstvom djelatnika knjižnice djeci se pokazuje prostor knjižnice te se primjereno uzrastu djece objašnjava djelatnost knjižnice, postupak pri ućlanjenju i posudbi. U sklopu grupnih posjeta često se pripremi izložba knjiga, filmska ili video projekcija, pričaoica ili neka druga uobičajena aktivnost s djecom.⁸³

2.3. Dječji knjižničari

Kako bi se postigli propisani ciljevi te kako bi djelovanje dječje knjižnice bilo učinkovito i profesionalno, potrebni su obrazovani i predani dječji knjižničari. Kako dječji knjižničari rade sa skupinom korisnika koja je najosjetljivija i ujedno najbrojnija, pred njima su postavljeni visoki zahtjevi. Djetinjstvo je razdoblje kada se čovjek najbrže razvija i najintenzivnije uči, vrijeme kada se razvijaju temeljne spoznaje i usvajaju koncepti i kada se stvaraju temelji za cjeloživotne navike.⁸⁴ Upravo je zbog toga potrebno posvetiti posebnu pažnju izvorima,

⁸¹ Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 96.

⁸² Isto.

⁸³ Isto.

⁸⁴ Martinović, I., Stričević, I. Kompetencije dječjih knjižničara: koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 56, 3(2013), str. 69.

programima i uslugama koji se nude djeci. U skladu s tim, potrebno je imati stručno knjižnično osoblje koje se može nositi s ovim zahtjevima.

Dječji bi knjižničari trebali biti stručni ne samo u području knjižničarstva, već i u području pedagogije. Trebali bi poznavati i razumjeti dječju psihologiju i razvoj, teorije razvoja čitanja i promocije čitanja, umjetničke i kulturne mogućnosti, sadržaje u knjigama za djecu i na drugim medijima.⁸⁵ U Smjernicama za knjižnične usluge za djecu navodi se kako su poželjne vještine dječjih knjižničara sljedeće:

- entuzijizam
- dobre komunikacijske vještine, sposobnost suradnje s pojedincima i timskog rada, sposobnost rješavanja problema
- sposobnost povezivanja i suradnje
- poduzetnost, prilagodljivost i otvorenost za novine
- sposobnost analiziranja korisničkih potreba, planiranja, rukovođenja i procjenjivanja usluga i programa
- želja za usvajanjem novih vještina i profesionalnim razvojem.⁸⁶

Dječji knjižničar treba moći prepoznati i odgovoriti na potrebe ne samo djece, već i njihovih roditelja, odgojitelja, učitelja i ostalih odraslih koji koriste izvore dječje knjižnice. Uz to, veoma je bitno da knjižničar prepozna promjene koje se zbivaju u društvu i da razumije kako utjecaj promjena i razvoja u društvu utječe na potrebe djece te u skladu s tim zna prepoznati različite korisničke potrebe koje služe kao temelj za oblikovanje i stvaranje različitih knjižničnih usluga.

⁸⁵ Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 14.

⁸⁶ Isto, Str. 13-14.

3. Knjižnice na internetu

3.1. Marketing i promocija knjižnica

U današnjem vremenu u kojem se sve okreće oko tehnologije, knjižnice se suočavaju s brojnim izazovima te se uloga knjižnice kao ustanove koja osigurava pristup informacijama bitno smanjila s pojavom interneta. Korisnici sve više koriste pretraživače poput *Googlea* za traženje informacija, a knjižničari trebaju znati kako pridobiti korisnike i pokazati im da knjižnice i dalje nude kvalitetne odgovore na njihove informacijske potrebe.⁸⁷ Kako bi zadržale i pridobile korisnike te im pokazale svoje prednosti, knjižnice trebaju znati iskoristiti prednosti marketinga. Kako bi to učinili efikasno, knjižničari moraju u svom radu obuhvatiti sve funkcije marketinga – marketinško istraživanje i analizu, planiranje usluge i promociju.⁸⁸

Marketing se može definirati kao „proces planiranja i provođenja stvaranja ideja, proizvoda i usluga, određivanja njihovih cijena, promocije i distribucije kako bi se obavila razmjena koja zadovoljava ciljeve pojedinaca i organizacija.“⁸⁹ Marketing je zadnjih godina postao sve važniji zbog razloga kao što su pojava sve veće konkurencije, povećanje očekivanja korisnika i širok pristup informacijama.⁹⁰ Iz poslovnog svijeta u kojem je nastao, marketing je prebačen u svijet neprofitnih organizacija kao što su knjižnice. U kontekstu knjižnica, bit marketinga je otkrivanje potreba korisnika i načina kako zadovoljiti njihove potrebe.⁹¹ Marketing se koristi kako bi se proširile informacije o knjižnici i izvan samih prostora knjižnice, a najveći marketinški izazov leži u razumijevanju potreba novih generacija koje sve više uče digitalno (engl. *digital learners*) i dolaze do informacija drugačije od prethodnih generacija. To određuje njihovo ponašanje prilikom traženja informacija i stilove učenja, stoga je potrebno razumjeti način na koji oni koriste knjižnice.⁹²

Temelj uspješnog marketinga je provođenje istraživanja kojim se saznaje što korisnici žele te ono služi kao osnova za marketinški plan. Pri stvaranju marketinškog plana treba voditi

⁸⁷ Mi, J., Nesta, F. Marketing library services to the Net Generation. // *Library Management*. 27, 6/7(2006), str. 414.

⁸⁸ Nicholas, J. Marketing and Promotion of Library Services // *Library and Information Services in Astronomy III. The Web version* (1998), 153. URL: <http://www.stsci.edu/stsci/meetings/lisa3/nicholasj.html> (15.3.2018.)

⁸⁹ Aljinović, G. Marketing. URL: <http://polaznik.zizic.hr/uploads/scripts/216-Marketing.pdf> (15.3.2018.)

⁹⁰ Nooshinfard, F., Ziaei, S. Academic Library Websites as Marketing Tools. // *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 599(2011). URL:

<https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1631&context=libphilprac> (16.3.2018.)

⁹¹ Nicholas, J. Marketing and Promotion of Library Services // *Library and Information Services in Astronomy III. The Web version* (1998), 153. URL: <http://www.stsci.edu/stsci/meetings/lisa3/nicholasj.html> (15.3.2018.)

⁹² Mi, J., Nesta, F. Marketing library services to the Net Generation. // *Library Management*. 27, 6/7(2006), str. 415.

računa da plan obuhvati razmatranje trenutne situacije, ciljeva koji se žele postići i kako ostvariti postavljene ciljeve. Dobro osmišljen plan je alat koji pomaže knjižnici da ide u pravom smjeru i da vidi usluge koje nudi na jasniji način.⁹³

Ključni pojam koji se veže uz marketing je i promocija. Promocija knjižnicama pomaže u informiranju korisnika o tome što se sve nudi u knjižnici i što se sve u njoj može činiti. Uspješna promocija knjižnica odražava se na bolju informiranost korisnika o uslugama knjižnice što rezultira češćim korištenjem knjižničnih usluga. Osim toga, dolazi do pozitivnih promjena u njihovoj percepciji knjižnice te knjižnica kao organizacija dobiva na vrijednosti. Plan promocije proizlazi iz marketinškog plana, a uključuje opis usluga koje treba promovirati, opis korisnika koje se želi privući, detalje provođenja promocije koji se odnose na koji način će se provoditi promocija i koje će biti metode distribucije.⁹⁴

Aktivnosti promocije mogu biti u mnogim oblicima, a medij kojim će se promocija provoditi ovisi o karakteristikama korisnika do kojih se želi doprijeti i ciljeva provođenja promocije.⁹⁵ Knjižnica danas teško može opstati bez promoviranja svojih usluga, stoga je potrebno da knjižnice osvijeste korisnike o svojem postojanju na način koji je njima blizak, a danas se on sve više nalazi u virtualnom svijetu interneta. Tehnologije pomažu u dopiranju do većeg broja ljudi i na taj način se povećava broj potencijalnih korisnika.⁹⁶ Internet može pomoći knjižnici da poboljša svoju sliku u javnosti i pomaže joj u poboljšanju usluga. Iako je potrebno dosta vremena za postavljanje i održavanje usluga na internetu, ono se isplati u smislu zadovoljstva korisnika.⁹⁷ Načini promoviranja knjižnica na internetu mogu se provoditi na razne načine, od korištenja društvenih mreža kao što su Facebook, Twitter, Tumblr i sl. pa sve do blogova i internetskih stranica.

3.2. *Internetske stranice knjižnica*

Danas ljudi žele istraživati usluge i proizvode organizacija na vlastitom računalu. Oni ih istražuju kako bi odlučili žele li se baviti pojedinom organizacijom ili ne, tj. žele li koristiti

⁹³ Nicholas, J. Marketing and Promotion of Library Services. // Library and Information Services in Astronomy III. The Web version (1998), 153. URL: <http://www.stsci.edu/stsci/meetings/lisa3/nicholasj.html> (15.3.2018.)

⁹⁴ Isto.

⁹⁵ Isto.

⁹⁶ Gupta, D.K., Savard, R. Marketing Library and Information Services. // Encyclopedia of Library and Information Sciences. (2010) URL: http://www.mapageweb.umontreal.ca/savardr/pdf/Gupta_Savard_ELISbis.pdf (16.3.2018.)

⁹⁷ Nicholas, J. Marketing and Promotion of Library Services. // Library and Information Services in Astronomy III. The Web version (1998), 153. URL: <http://www.stsci.edu/stsci/meetings/lisa3/nicholasj.html> (15.3.2018.)

njezine usluge ili proizvode ili ne žele. Moglo bi se reći da organizacija koja nema vlastitu internetsku stranicu sama sebi uskraćuje jedan bitan čimbenik u vlastitom razvoju. Internet je postao središnji medij za organizacije pa je tako i knjižnicama prisutnost na mreži postala uobičajena. Za novog korisnika knjižnice, knjižnična internetska stranica je prva polazna točka za posjetu knjižnici i istraživanje njezinih izvora i usluga.⁹⁸ Internetska stranica je postala važno marketinško sredstvo pomoću kojeg knjižnice na tržište plasiraju svoj proizvod. Putem internetske stranice, knjižnice mogu povećati svoju bazu korisnika stvarajući usluge i izvore koji su dostupni ne samo sadašnjim, već i potencijalnim korisnicima. U skladu s navedenim, Liu opisuje internetsku stranicu knjižnice kao virtualnu prezentaciju knjižnice svijetu.⁹⁹

Ono što karakterizira kvalitetnu internetsku stranicu je dostupnost i pretraživost te privlačan i primjeren dizajn. Osim toga, informacije se moraju redovito i na vrijeme ažurirati te moraju biti obavijesne.¹⁰⁰ Važna uloga knjižnične internetske stranice je što služi kao komunikacijski alat za knjižnicu i njezine korisnike. Pomoću internetske stranice, knjižnice mogu informirati korisnike o različitim uslugama, proizvodima, događajima i tečajevima koje im knjižnica nudi. Služi kao način obavješćavanja korisnika o radnom vremenu knjižnice, knjižničnom osoblju i dostupnim uslugama. Osim toga, informira ljude o organizacijskoj strukturi i misijama knjižnice.¹⁰¹ Osnovni cilj internetske stranice knjižnice trebao bi biti usmjeren na korisnike i način kako im osigurati najbolje usluge te pružiti informacije o dostupnosti izvora za učenje koje knjižnica posjeduje i usluga koje knjižnica pruža. Osim navedenih ciljeva, svrha internetskih stranica je:

- promoviranje izvora i usluga knjižnice i upoznavanje korisnika s njima
- poboljšanje pristupa izvorima knjižničnih usluga i izvora s bilo kojeg mjesta bez obzira na geografsku lokaciju korisnika, ali i
- pružanje pomoći u svladavanju teškoća prilikom pristupanja izvorima konvencionalnog knjižničnog sustava
- osiguravanje raznolikih vrsta informacijskih izvora za korisnike koji rade u različitim predmetnim područjima

⁹⁸ Kumar, C., Bansal, J. Qualities of a library website: Evaluating library websites of new IITs. // *International Journal of Information Dissemination and Technology*. 4, 4(2014), str. 283..

⁹⁹ Liu, S. Engaging Users : The Future of Academic Library Web Sites. // *College & Research Libraries* 69, 1 (2008), str. 6.

¹⁰⁰ Lazzarich, L. Koliko mrežne stranice mogu pomoći ili odmoći u promidžbi? // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 46, 3/4(2003), str. 120.

¹⁰¹ Diaz, K. The Role of the Library Web Site. // *Reference and User Services Quarterly*. 38, 1(1998), str. 41-43.

- ponuditi učinkovit i efikasan način pristupanja digitalnim izvorima, ali i drugim izvorima kao što su bibliografije, vodiči za pretraživanje i sl.¹⁰²

Misija internetske stranice povezana je s vrstom knjižnice koju predstavlja.¹⁰³ Stoga će, primjerice, internetska stranica sveučilišne, narodne ili neke specijalizirane knjižnice imati različitu svrhu s obzirom na to o kojoj se knjižnici radi. Internetska stranica trebala bi odražavati organizaciju, misiju i ulogu svoje knjižnice. Univerzalna uloga svih knjižnica može se sažeti u odabiranju informacijskih izvora, njihovoj organizaciji i diseminaciji, ali i očuvanju informacijskih izvora. Ključno pitanje za one koji stvaraju ili održavaju knjižničnu internetsku stranicu je kako knjižnice mogu ispunjavati svoju tradicionalnu ulogu odabira, organizacije i diseminacije unutar konteksta digitalnog okruženja? Odgovor na ovo pitanje može se vidjeti u sljedećim primjerima. Odabir informacijskih izvora može se reflektirati u stvaranju popisa poveznica na ostale relevantne stranice kao i stvaranje poveznica na digitalne izvore s punim tekstom. Organizacija informacijskih izvora može se ostvariti kroz pogodnu klasifikaciju izvora i poveznica, smještajući tako slične izvore zajedno, i predmetnih bibliografija tiskanih izvora. Diseminacija informacija ili osiguravanje pristupa na internetskoj stranici knjižnice može se ostvariti kroz interne pretraživače, *online* referentne usluge, pristupe *online* katalozima i drugim bazama podataka, osnovnim informacijama o knjižnici (radno vrijeme, osoblje, zbirke itd.) i pravovremeno ažuriranje. Što se tiče čuvanja informacijskih izvora dostupnih na internetu, ono se može ostvariti na različite načine. Knjižničari mogu pomoći tako da osiguraju spremanje lokalnih internetskih dokumenata u nekom održivom formatu, no veća briga postoji oko digitalnih izvora dostupnih na internetu, a čiji vlasnik nije knjižnica, no to je problem koji sam za sebe zahtijeva posebnu pažnju.¹⁰⁴

Internet je uzrok zašto korisnici sve više postaju virtualni, odnosno sve više su prisutni u digitalnim okruženjima, posebice mlađi naraštaji, stoga internet treba iskoristiti kao alat koji omogućuje da knjižnice i njezini korisnici ostanu povezani.¹⁰⁵ Kako mlađi naraštaji sve više vremena provode na internetu, narodne knjižnice trebaju uzeti u obzir djecu i mlade kao posebnu skupinu korisnika ne samo u fizičkom prostoru knjižnice, već i u virtualnom te u

¹⁰² Kumar, C., Bansal, J. Qualities of a library website: Evaluating library websites of new IITs. // *International Journal of Information Dissemination and Technology*. 4, 4(2014), str. 283-288.

¹⁰³ Stover, M. Library Web Sites: Mission and Function in the Networked Organization. // *Computers in Libraries*. 17, 10(1997), str. 55.

¹⁰⁴ Isto, str. 55-56.

¹⁰⁵ Diaz, K. The Role of the Library Web Site. // *Reference and User Services Quarterly*. 38, 1(1998), str. 41-43.

skladu s tim misiju internetske stranice prilagoditi zadovoljenju potreba korisnika dječjih odjela i odjela za mlade.

4. Usluge i sadržaji za djecu na internetskim stranicama knjižnica

Tehnologija je važan dio dječje svakodnevnice. Internet je sadašnjost današnje djece koja su se rodila u vremenu računala i koriste ih svakodnevno za komunikaciju, pisanje zadaće ili najčešće kao oblik zabave i provođenja slobodnog vremena. Važnost interneta i njegovog korištenja je neupitna, ono što je upitno su znanja koja su potrebna kako bi se na pozitivan i koristan način iskoristile njegove mogućnosti. Također, postavlja se pitanje prate li knjižnice promjene koje su donijele nove tehnologije.

Polazeći od osnovne uloge knjižnica da osiguraju pristup informacijama, kulturi, obrazovanju, učenju i sadržajima koji ispunjavaju slobodno vrijeme, dječje se knjižnice suočavaju s tri problema vezana uz pristup: problem otežanog pristupa, problem motivacije za pristup i problem neograničenog pristupa.¹⁰⁶ Za mnogu je djecu otežan pristup jer je knjižnica udaljena od mjesta stanovanja, nema za djecu odgovarajuću građu, nije prilagođena potrebama djece invalida, nema odgovarajuće radno vrijeme i sl. Pitanje motivacije za pristup je jednako važan problem. Knjižničari se sve više suočavaju sa smanjenim interesom za čitanje i knjigu i pokušavaju pronaći nove načine kako motivirati na čitanje i na dolazak u knjižnicu i one koji ne čitaju i one koji bi čitali kada bi im bilo ponuđeno ono što ih zanima. Unatoč manjku motivacije za čitanje, danas je djeci dostupno više informacija nego ikad, i upravo taj neograničen pristup postaje problem.¹⁰⁷ Djeci je dostupno sve, ali problem je u kvaliteti dostupnog sadržaja te dobiti djece, što dovodi do pitanja kako odgajati i obrazovati nove generacije u obilju informacija kojima su izloženi te u kojem moraju odabrati ono što je najbolje za njih.

Internet nam je omogućio pristup neograničenoj količini sadržaja bilo kada i bilo gdje, upravo ovaj potencijal bi se mogao imati na umu prilikom stvaranja knjižničnih internetskih stranica namijenjenih djeci – pružanje barem dijela knjižničnih usluga djeci bez obzira na

¹⁰⁶ Stričević, I. Knjižnice za djecu u suvremenoj Europi: interkulturalni pristup u multikulturalnom okruženju. // Knjižnica. 53, 1/2(2009), str. 198-199.

¹⁰⁷ Isto, str. 199.

radno vrijeme knjižnice ili njihovu udaljenost od knjižnice. Internetske stranice knjižnica za djecu imaju svrhu pružiti informacije o samoj fizičkoj knjižnici, osigurati pristup bibliografskim podacima o građi, ponekad digitalnoj građi i sl. S druge strane, one su za dijete „prolaz“ u svijet interneta, bilo da daju upute kako se služiti internetom, ili pružaju zbirku poveznica na korisne i kvalitetne stranice na primjeru kojih dijete uči kako bi sadržaji na internetu trebali biti organizirani.¹⁰⁸ U oba slučaja one razvijaju vještine informacijske pismenosti koju još nazivaju i temeljnim ljudskim pravom u 21. stoljeću jer u današnjim uvjetima, tradicionalne pismenosti – čitanje, pisanje, matematička i informatička pismenost, nisu dostatne.¹⁰⁹ Dajući upute kako pronaći, vrednovati i primijeniti informacije dostupne u virtualnom svijetu, knjižničari putem internetske stranice informacijski opismenjuju, odnosno oblikuju virtualni prostor koji služi kao sigurno polazište djeci u svijet interneta na način da osiguravaju kvalitetan, koristan, ali i zanimljiv sadržaj koji je primjeren djeci i putem kojega mogu na sigurniji način istraživati mogućnosti interneta i učiti kako se snaći u njegovim bespućima.

4.1. Oblikovanje knjižničnih stranica za djecu

Djeca ne razmišljaju na isti način kao i odrasli, stoga su provedena istraživanja koja su dovela do spoznaja o tome kako i zašto treba dizajnirati internetske stranice za djecu na određeni način. U skladu s tim, nastale su i preporuke za njihovo stvaranje, pa tako i za stvaranje internetskih stranica knjižnica koje su namijenjene djeci. Općenito gledajući, internetska sučelja od djece zahtijevaju vrlo razvijene kognitivne vještine, moraju posjedovati složene jezične i čitateljske vještine, shvaćati apstraktne koncepte, hijerarhiju pojmova i sl. Kod oblikovanja internetskih stranica za djecu, treba imati na umu specifične potrebe djece i imati na umu neka od načela kao što su prilagodljivost pri upotrebi, jednostavnost i intuitivnost, uočljivost informacija, tolerancija na greške, mali fizički napor, veličinu i prostor koji omogućuju primjerenu upotrebu itd. Osim toga, treba uzeti u obzir činjenicu da djeca teško razumiju Booleove operatore, imaju nedostatna znanja o razumijevanju sustava za

¹⁰⁸ Stričević, I. Internetske stranice knjižnica namijenjene djeci : djeca kao korisnici knjižnice na internetu. // Novi mediji u dječjim knjižnicama / urednik Dunja Holcer. Sisak, 2008. Str. 6.

¹⁰⁹ Špiranec, S. Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje. // Edupoint 17, 3(2003). URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17.html> (12.12.2017.)

pretraživanje, ograničene sposobnosti korištenja sustavnih strategija koje se temelje na analizi te visoka očekivanja kako tehnologija može nadomjestiti loše tehnike pretraživanja.¹¹⁰

Beheshti i Large su istraživanjem kojim su obuhvatili nekoliko različitih načina prikupljanja informacija, od intervjua do promatranja djece u snalaženju na internetskim stranicama, došli do određenih zaključaka kojima bi se trebali voditi svi oni koji oblikuju stranice za djecu.¹¹¹ Prema rezultatima njihovih istraživanja jednostavan raspored na stranici je bitan kako bi se pojedine značajke mogle jasno identificirati. Djeca ne vole bijele, prazne prostore na ekranu, čak ni kada se bijela koristi kao pozadina. S druge strane, vole svijetle boje koje im odmah okupiraju pažnju, no nije utvrđeno koje točno boje zadovoljavaju ovaj kriterij. Na atraktivnost stranice može utjecati i izgled slova. Veličina i odabir fonta koji se koriste moraju biti jasno vidljivi na ekranu. U nekim istraživanjima¹¹² pokazalo se kako su slova slična fontu *Comic Sans* najprivlačnija djeci, a slova slična fontu *Times New Roman* najodbojnija.

Ikone koje se upotrebljavaju djeca doživljavaju doslovno i ne sviđa im se kada se iza slike ikone ne krije sadržaj koji sama ikona navodi (npr. ikona u obliku uskog pojma televizije koja predstavlja puno širi pojam umjetnosti i zabave). Mlađa djeca ne razmišljaju apstraktno i zato im trebaju ikone koje su što sličnije objektu koji prikazuju ili imaju jasno značenje za djecu. Metafore koje se koriste na stranicama, u smislu vizualnih reprezentacija, trebaju se temeljiti na onome što je djeci poznato.¹¹³

Što se tiče animacija, ne bi se trebalo pretjerivati s njima. Djecu privlače animacije, više nego odrasle korisnike, jer su im zanimljive i zabavne, a zabava je jedan od razloga zašto djeca posjećuju internet. Animacija može djelovati motivirajuće, no previše animacije dovodi do dezorijentacije.¹¹⁴ Ponekad dijete odabire neki element na stranici samo zato da vidi što će se dogoditi i ako ta radnja rezultira zvukom ili animacijom, dijete će ponavljati radnju kako bi se nastavili animacija ili zvuk, što ga može omesti u traženju relevantne informacije.¹¹⁵

¹¹⁰ Stričević, I. Internetske stranice knjižnica namijenjene djeci : djeca kao korisnici knjižnice na internetu. // Novi mediji u dječjim knjižnicama / urednik Dunja Holcer. Sisak, 2008. Str 8-9.

¹¹¹ Beheshti, J., Large, A. Interface Design, Web Portals, and Children. // Library Trends. 54, 2 (2005), str. 318-342.

¹¹² Bernard, M.L., Criteria for Optimal Web Design (designing for usability), 2006, URL: https://www.academia.edu/465365/Criteria_for_optimal_web_design_designing_for_usability_ (20.2.2018.)

¹¹³ Isto.

¹¹⁴ Isto.

¹¹⁵ Stričević, I. Internetske stranice knjižnica namijenjene djeci : djeca kao korisnici knjižnice na internetu. // Novi mediji u dječjim knjižnicama / urednik Dunja Holcer. Sisak, 2008. Str. 9.

Broj koliko puta dijete mora stisnuti tipku miša kako bi došlo do željene informacije treba biti što manji jer većina djece odustaje ako nakon dva „klika“ ne dobiju ono što trebaju ili očekuju. Strategija pretraživanja treba biti jasna i dosljedna na svim stranicama koje slijede. Djeca vole tzv. geografske navigacije, odnosno virtualne prostore koji imitiraju fizičke prostore, slike soba, sela, gradova i sl. Kod listanja stranice odustaju ako je dugačka te bi se zato svaka nova glavna tema trebala naći na novoj stranici. Previše izbora, poveznica, djeluje zbunjujuće i nije u skladu s kognitivnim sposobnostima djeteta.¹¹⁶

Najvažnija karakteristika internetskih stranica za djecu je primjerenost djeci, kriterij koji se prožima kroz sve elemente knjižnične internetske stranice, od dizajna do sadržaja. Već na početnoj stranici knjižnice treba biti jasno da tu ima sadržaja za djecu, ikona ili dio menija koji vodi do stranice za djecu. U suprotnom, djecu se stavlja u situaciju da pretražuju stranice za odrasle, kako bi došli do onoga što je trebalo biti namijenjeno njima.¹¹⁷ Stranice koje se nude moraju biti jasne, a termini prilagođeni dobi djece i njihovom razumijevanju.¹¹⁸ Uz to, kako bi internetska stranica bila učinkovita, potrebno je imati na umu kako se sve više internetskog sadržaja pregledava na mobilnim uređajima kao što su pametni mobiteli i tableti, a prikaz stranica na tim uređajima i na ekranu računala je različit. Ono što je jasno i vidljivo na računalu ne mora biti jasno prikazano na mobilnom uređaju pa je potrebna prilagodba.

4.2. Djeca kao suradnici u izradi internetskih stranica

Oblikovanje internetskih stranica za djecu nije nimalo lak zadatak i poprilično je izazovan. Postavlja se pitanje kako organizirati sadržaj i internetske stranice za djecu, a da su one lake za pretraživanje i privlačne za korištenje. Jedan od načina je stvarati internetske stranice zajedno s djecom. Prema Beheshti i Large¹¹⁹, upotrebom nenametljivog promatranja, intervju a i studija fokusnih skupina, istraživači mogu dobiti podatke i povratne informacije za učinkovite kriterije dizajniranja. No, samo se kroz međugeneracijske dizajnerske timove koji se sastoje od odraslih i djece te koji se sastaju tijekom određenog vremenskog razdoblja kako bi riješili pitanja dizajna i ostala bitna pitanja za izradu internetske stranice, može izgraditi

¹¹⁶ Isto. Str. 9.

¹¹⁷ Isto. Str.11.

¹¹⁸ Bernard, M.L., Criteria for Optimal Web Design (designing for usability), 2006, URL: https://www.academia.edu/465365/Criteria_for_optimal_web_design_designing_for_usability_ (20.2.2018.)

¹¹⁹ Beheshti, J., Large, A. Interface Design, Web Portals, and Children. // Library Trends. 54, 2 (2005), str. 320-321.

stranica koja zadovoljava specifične potrebe djece. Kako bi došli do najboljih smjernica za izradu internetskih stranica namijenjenih djeci, Beheshti i Large su proces prikupljanja informacija proveli na nekoliko različitih načina:¹²⁰

1. promatranjem na koji način djeca koriste internetske stranice koje su oblikovane za odrasle
2. provođenjem intervjua s prethodno promatranom djecom
3. fokus grupa koju su činila djeca vrednovala je dječje internetske stranice
4. stvaranjem međugeneracijskog tima pomoću kojeg su stvoreni koncepti dizajna internetske stranice
5. fokus grupa djece vrednovala je internetsku stranicu koju je dizajnirao međugeneracijski tim.

Slična istraživanja provedena su i prilikom stvaranja Međunarodne dječje digitalne knjižnice (engl. *International Children Digital Library* – ICDL). Međunarodna dječja digitalna knjižnica je besplatna slobodna mrežna knjižnica digitaliziranih dječjih knjiga na različitim jezicima iz raznih država.¹²¹ Osim stručnjaka iz područja računalnih znanosti, informacijskih znanosti, obrazovanja i umjetnosti, projekt ICDL-a se također obavljao uz suradnju šestero do osmero djece u dobi od 6 do 11 godina, čime se nastojao uspostaviti suradnički odnos između djece i odraslih te zajedničko suradničko istraživanje. Djeca iz „dječjeg tima“ ICDL-a odigrala su ključnu ulogu u razvijanju ICDL softvera. Oni su posjećivali knjižnice i intervjuirali drugu djecu o njihovom izboru knjiga, pomogli su u odabiru, organizaciji i oblikovanju kategorija pretraživača, također su pomogli u dizajnu i testiranju sučelja za pretraživanje i čitanje knjiga.¹²²

Sudjelovanje djece u stvaranju stranica namijenjenih upravo njima znači da su stranica i sadržaj koji je na njoj postavljen oblikovani na način koji je pristupačan djeci i koji im omogućuje pretraživanje i snalaženje u skladu s njihovom logikom razmišljanja. Drugim riječima, omogućeno je stvaranje stranica koje su jednostavne i djeci potpuno razumljive i u skladu s onim što je djeci zanimljivo.

¹²⁰ Isto.

¹²¹ Pađen-Farkaš, D., Petković, S. Međunarodna dječja digitalna knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 17, 2(2013), str. 11.

¹²² Hutchinson, H. B., Bederson, B. B., Druin, A. The Evolution of the International Children's Digital Library Searching and Browsing Interface. // Proceedings of 5th International Conference for Interaction Design and Children (IDC 2006). New York : ACM Press, 2006. Str.106-107. URL: <http://www.cs.umd.edu/hcil/trs/2005-33/2005-33.pdf> (1.3.2018.)

4.3. Sadržaj internetskih stranica knjižnica za djecu

Sadržaj internetskih stranica knjižnica namijenjenih djeci zahtjeva posebnu pažnju jer potpomaže cjeloživotno učenje i naviku korištenja knjižnice kod djece, što će utjecati na njihove navike kao odraslih korisnika knjižnice. Također, ima važnu ulogu u poticanju čitanja i unaprjeđivanja vještina informacijske pismenosti. Stvaranje atraktivne i uspješne stranice koja služi djeci uključuje prikladan sadržaj i upotrebljivost koja se odnosi na to da djeca odmah mogu razumjeti koja im je informacija pružena. Pritom pružena informacija mora biti jednostavna za čitanje i razumljiva te korisnici mogu lako doći do informacije koja im je potrebna.¹²³ Kako bi se stvorila kvalitetna internetska stranica namijenjena djeci, a čija je svrha poticanje čitanja i informacijsko opismenjavanje, potreban je i prikladan internetski sadržaj.¹²⁴

U istraživanju internetskih stranica 100 knjižnica visokih učilišta iz SAD-a korištena je metoda analize sadržaja, a značajke sadržaja podijeljene su u četiri kategorije: informacije o knjižnici, upućivanje na informacije, istraživanje i davanje upute, a zaključak je autora da internetske stranice knjižnica imaju četiri moguće svrhe: informacijsku, referentnu, istraživačku i obrazovnu.¹²⁵

Za razliku od Cohena i Stilla, koji su proučavali stranice akademskih knjižnica, Baumbach i sur.¹²⁶ su se bavili internetskim stranicama školskih knjižnica. Oni smatraju kako bi internetska stranica školske knjižnice trebala obuhvatiti sljedeći sadržaj:

- *Online* katalozi – *online* katalozi omogućavaju pregledavanje knjižnične građe bez odlaska u knjižnicu, na taj način omogućeno je dijeljenje informacija s onima koji su udaljeni od knjižnice. Poželjne su i poveznice na *online* kataloge drugih knjižnica.
- Referentni izvori – knjižničari bi, uz prethodni pregled i provjeru, trebali na stranici uključiti besplatne referentne izvore, ali i one za koje je potrebna pretplata. Na

¹²³ Kanazawa, M., Maruyama, Y. An Evaluation of Public Library Websites: Describing Children's Services in Japan. // *Public Library Quarterly*. 27, 4(2008), str. 292.

¹²⁴ Kanazawa, M., Maruyama, Y., Motoki, A. An Analysis of Children's Web Pages in Public Library Web Sites in Japan. // *Public Library Quarterly*, 30, 4 (2011), str. 271.

¹²⁵ Cohen, L. B., Still, J. M. A Comparison of Research University and Two-Year College Library Web Sites: Content, Functionality, and Form. // *College and Research Libraries*. 60, 3(1999), str. 275-287.

¹²⁶ Baumbach, D, Brewer, S., Renfro, M. What should be on a school library web page? // *Learning & Leading Technology*. 32, 1 (2004), str. 46-51.

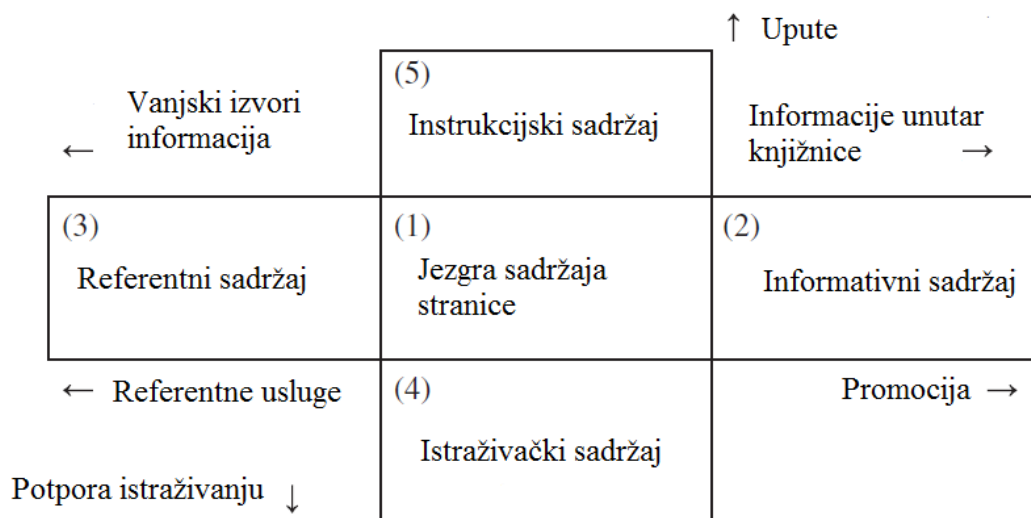
internetu postoji mnoštvo pouzdanih, besplatnih referentnih izvora, kao što su bibliografije, enciklopedije, geografski izvori, biografski izvori i sl., ali također i stranice gdje učenici mogu kontaktirati stručnjake iz različitih područja ili gdje mogu zatražiti pomoć u pisanju.

- Pružanje pomoći pri korištenju referentnih usluga – sadržaj vezan uz objašnjenja kako planirati pretragu, kako koristiti Booleove operatore ili kako vrednovati internetske stranice. Ovakva pomoć je korisna jer je dostupna u svakom trenutku i nije ovisna o radnom vremenu knjižničara.
- Poveznice vezane uz kurikulum – omogućiti poveznice na trenutne i relevantne izvore vezane uz nastavni plan i program.
- Pismenost – knjižnica nudi mjesto u kojem učenici mogu prakticirati i proširivati ono što su naučili u školi (vokabular, čitanje s razumijevanjem), ali u građi u kojoj oni uživaju. Kao potporu pismenosti na internetskoj stranici knjižnice mogu se nalaziti popisi i opisi novih knjiga i časopisa, isticanje knjižnične građe koja pruža potporu učenju pojedinih predmeta, savjeti za učenje, poveznice na druge internetske stranice koje potiču vježbanje vokabulara, čitanje s razumijevanjem, pisanje, usmeno izražavanje, slušanje, informacijsku pismenost i istraživanje, predstavljanje dječjih autora, recenzije knjiga koje su učenici napisali i sl.
- Opće informacije – odnose se na opće informacije o knjižnici, pravila posudbe, radno vrijeme, slika fizičkog prostora knjižnice i sl.
- Dinamični sadržaj – odnosi se na onaj sadržaj koji potiče učenike na redovit posjet stranici. Ovdje mogu biti prikazane knjige koje se često posuđuju, primjerice lista deset najposuđivanijih knjiga mjeseca. Ovakav sadržaj potiče učenike da vide što njihovi vršnjaci čitaju. Drugi primjer je osigurati poveznice na zanimljivosti kao što su „riječ dana“, „problem tjedna“, „citat dana“ i sl.

Kanzawa i sur. su 2011. proveli istraživanje kojim su ispitali različite vrste sadržaja koji je dostupan na japanskim internetskim stranicama knjižnicama namijenjenim djeci pomoću CIRRI modela sadržaja (vidi Tablica 1).¹²⁷ Ovaj model je primarno nastao u svrhu ispitivanja internetskih stranica školskih knjižnica te je prilagođen za ispitivanje internetskih stranica za

¹²⁷ Kanzawa, M., Maruyama, Y., Motoki, A. An Analysis of Children's Web Pages in Public Library Web Sites in Japan. // Public Library Quarterly, 30, 4 (2011), str. 272.

djecu narodnih knjižnica. Akronim CIRRI stoji za *Core Information Reference Research Instruction (CIRRI) Contents Model*.

Tablica 1. CIRRI model sadržaja

Internetske stranice školskih knjižnica sadržavale su informacije o javnim i referentnim uslugama, informacijsku potporu za djecu, potporu istraživanju za učitelje te kontakt informacije i informacije o samoj internetskoj stranici. Ove informacije podijeljene su u pet elemenata: jezgra sadržaja stranice (eng. *core contents*), informativni sadržaj (eng. *information tool contents*), referentni sadržaj (eng. *reference tool contents*), istraživački sadržaj (eng. *research tool contents*) i instrukcijski sadržaj (eng. *instructional tool contents*). Jezgra sadržaja stranice čini središte internetske stranice školske knjižnice. Informativni sadržaj i referentni sadržaj predstavljani su sa svake strane jezgre stranice i suprotno jedan od drugoga. Dok je informativni sadržaj vezan uz informacije koje su nalaze unutar knjižnice i podupirao je funkciju javne promocije, referentni sadržaji bili su povezani s vanjskim izvorima informacija i osiguravali su referentne usluge. Instrukcijski i istraživački sadržaj su također smješteni sa svake strane jezgre sadržaja i suprotno jedan od drugog. Dok je instrukcijski sadržaj osiguravao instrukcijske upute za djecu, istraživački sadržaj je pružao potporu učiteljima za istraživanje.¹²⁸

Za potrebe istraživanja internetskih stranica narodnih knjižnica, Kanzawa i sur. prilagodili su ovaj model. Istraženi su sadržaji 110 stranica za djecu japanskih knjižnica u

¹²⁸ Isto.

kontekstu promicanja čitanja i informacijskog opismenjavanja i uspoređeni su sa CIRRI modelom. Između pet elemenata ovoga modela, odabrani su oni koji su se činili značajnima za ovo istraživanje. U skladu s tim, sadržaji stranica za djecu analizirani su s obzirom na sljedeća četiri elementa¹²⁹:

1. Informativni sadržaj (eng. *Information tool contents*) – osigurava djeci, roditeljima i ostalim odraslim osobama koje rade s djecom informacije o dječjim uslugama u narodnim knjižnicama. Pod ovu vrstu sadržaja spadaju upute za korisnike, popisi knjiga ili „razgovori o knjizi“, uvjeti korištenja, događanja vezana uz usluge za djecu i najnovije informacije o uslugama za djecu.
2. Referentni sadržaji (eng. *Reference tool contents*) – osiguravaju djeci pristup Web-OPAC-ima, referentnim materijalima ili izvorima na internetu. Također sadrže i informacije kako koristiti ove materijale i izvore. Važan element ove vrste sadržaja su Web-OPAC-i za djecu, poveznice na opće informacijske izvore na internetu, poveznice na internetske pretraživače i referentne usluge putem elektroničke pošte.
3. Obrazovni sadržaji (eng. *Instructional tool contents*) – usmjerava se na poučavanje informacijske pismenosti i pomaže djeci u učenju iz svih predmeta, odnosno područja. Važni elementi obrazovnog sadržaja su poveznice na informacijske izvore na internetu za stjecanje znanja o određenom predmetu, informacije koje obrazuju djecu o tome kako koristiti knjižnicu, *online* instrukcije i pomoć oko zadaće.
4. Istraživački sadržaji (eng. *Research tool contents*) – osiguravaju odraslim osobama kao što su roditelji, učitelji, odgajatelji, informacije o dječjim uslugama, materijalima za čitanje i izvorima. Glavni elementi ovih sadržaja su informacije za odrasle o događanjima koja se tiču usluga za djecu, osnovnih znanja o dječjim knjigama i čitanju te informiranje o korištenju knjižnice kako bi omogućili odraslima da uče s djecom.

Rezultati ovoga istraživanja pokazali su kako internetske stranice za djecu veći naglasak stavljaju na osiguravanje informacija o uslugama knjižnica ili na upotrebu informacijskih izvora za referentne usluge, a manje na osiguravanje direktne pomoći djeci s njihovim svakodnevnim istraživanjima ili osiguravanju pomoći pri istraživanju odraslima koji su uključeni u poučavanje i pomaganje djeci.

¹²⁹ Isto, str. 274-276.

Internetske stranice knjižnica namijenjene djeci trebale bi se obraćati djeci putem sadržaja koji nude, ali i njihovim roditeljima, učiteljima i ostalim odraslim osobama koje rade s djecom, a dostupne informacije ne bi trebale biti usko vezane samo uz usluge i događanja koja se odvijaju u fizičkim prostorima knjižnice, već bi trebali pružati podršku na daljinu svojim korisnicima putem referentnih usluga i pružanja obrazovnog sadržaja koji podupire dječju znatiželju, ali i pomaže u rješavanju obveznih školskih zadaća. Kako bismo bili sigurniji u to što djeca žele i trebaju, bilo bi poželjno provjeriti s njima kakve internetske stranice žele.

5. Istraživanje – usporedba sadržaja i usluga za djecu na internetskim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj i svijetu

5.1. Cilj istraživanja

Kako je u teorijskom dijelu ovoga rada izneseno, internetska stranica knjižnica ima veliku ulogu u prezentaciji knjižnice njezinim sadašnjim i budućim korisnicima. Posebnu skupinu korisnika knjižnice čine djeca sa svojim potrebama i zahtjevima. Današnja djeca sve više vremena provode na internetu i pri tom su izložena mnoštvu provjerenih i neprovjerenih informacija. Jedna od bitnih uloga internetskih stranica knjižnica namijenjenih djeci jest podržati njihovo informacijsko opismenjavanje, ali i pružiti potrebne informacije ne samo njima, već i odraslima, roditeljima, učiteljima i ostalima koji rade s djecom. Svrha ovog istraživanja je ustanoviti postojanje sadržaja i vrste sadržaja za djecu na internetskim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Cilj istraživanja je prikupiti podatke o sadržajima i uslugama za djecu na internetskim stranicama hrvatskih i inozemnih knjižnica te ih usporediti. Konkretnije, istraživanjem će se nastojati odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kakve su vrste sadržaja prisutne na internetskim stranicama narodnih knjižnica namijenjenim djeci?
2. Koje su usluge za djecu dostupne putem interneta?
3. Postoji li razlika između sadržaja i usluga za djecu na internetskim stranicama hrvatskih i inozemnih narodnih knjižnica?

5.2. Metodologija istraživanja

U ovom istraživanju provedena je analiza sadržaja internetskih stranica knjižnica namijenjenih djeci. Analiza se temeljila na istraživanju japanskih internetskih stranica narodnih knjižnica namijenjenih djeci koje su 2011. godine proveli Kanazawa, Maruyama i Motoki.¹³⁰ Autori su analizu proveli uz pomoć prilagođenog CIRRI modela.¹³¹ Njihova analiza sadržaja rezultirala je svrstavanjem sadržaja u četiri osnovne kategorije: informativni, referentni, obrazovni i istraživački sadržaj. S obzirom na njihovu analizu sastavljen je popis elemenata usporedbe za inozemne i hrvatske knjižnice. Popis elemenata njihove analize poslužio je kao pomoć i prvi korak pri pregledavanju i razvrstavanju sadržaja, a po potrebi su se elementi tijekom analize povećavali ili smanjivali (Prilog 2.).

Istraživanje je provedeno na uzorku od 64 knjižnice, od kojih su 32 hrvatske i 32 inozemne (Prilog 1. i 2.). Za odabir hrvatskih knjižnica pregledane su sve internetske stranice narodnih knjižnica uz pomoć Portala narodnih knjižnica u Hrvatskoj,¹³² njih 193, i uvrštene su one koje su na svojoj internetskoj stranici imale posebno odvojen i označen sadržaj za djecu. Detaljnim pregledom svih dostupnih internetskih stranica narodnih knjižnica u Hrvatskoj ustanovljeno je kako je na 32 internetske stranice dostupan sadržaj koji je odvojen od ostalog sadržaja, povezuje se sa uslugama i sadržajima za djecu i naslovljen je kao Dječji odjel, Za djecu i mlade, Za djecu i roditelje, Dječji kutak i sl. Hrvatskim knjižnicama dodan je istovjetan broj inozemnih knjižnica, a kriteriji za odabir inozemnih knjižnica bili su vidljivo odvojen sadržaj za djecu naslovljen kao Kids Space, Kids, Kid Zone, Stuff for Kids i sl., te poznavanje jezika zemlje u kojoj se knjižnica nalazi. U uzorku inozemnih knjižnica nalaze se knjižnice Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, Australije, Ujedinjenog Kraljevstva, Irske, Španjolske i Slovenije.

¹³⁰ Kanazawa, M., Maruyama, Y., Motoki, A. An Analysis of Children's Web Pages in Public Library Web Sites in Japan. // Public Library Quarterly, 30, 4 (2011), str. 270-285.

¹³¹ Vidi str. 28.

¹³² Knjižnica.hr – portal narodnih knjižnica. URL: <http://www.knjiznica.hr/> (5.7.2018.)

5.3. Rezultati istraživanja

Istraživanje je provedeno u lipnju 2018. godine posjetom svakoj internetskoj stranici hrvatskih i inozemnih narodnih knjižnica gdje su detaljno pregledani svi sadržaji koji se nalaze na internetskim stranicama knjižnica namijenjenih djeci. Rezultati istraživanja pokazali su kako sve internetske stranice hrvatskih narodnih knjižnica imaju elemente, tj. neke od elemenata informativnog sadržaja. Znatno manji broj knjižnica imao je elemente obrazovnog sadržaja, njih ukupno 10. Dok je najmanje prisutan sadržaj na stranicama knjižnica bio referentni i istraživački, ukupno 8 knjižnica na svojim stranicama imalo je elemente referentnog, odnosno 8 knjižnica istraživačkog sadržaja (Tablica 1.).

Vrsta sadržaja (hrvatske knjižnice)	Broj (%)
Informativni	32 (100)
Referentni	8 (25)
Obrazovni	10 (31.25)
Istraživački	8 (25)
Ukupno	32 (100)

Tablica 1. Vrsta sadržaja na internetskim stranicama hrvatskih knjižnica namijenjenog djeci

Sve inozemne knjižnice su također kao i hrvatske imale elemente informativnog sadržaja. Za razliku od hrvatskih, sve inozemne knjižnice imale su na svojim stranicama elemente obrazovnog sadržaja. Najmanje prisutan sadržaj je, kao i kod hrvatskih, referentni i istraživački, 20 inozemnih knjižnica na svojim stranicama ima elemente referentnog sadržaja, a 28 istraživačkog (Tablica 2.).

Vrsta sadržaja (inozemne knjižnice)	Broj (%)
Informativni	32 (100)
Referentni	20 (62.5)
Obrazovni	32 (100)
Istraživački	28 (87.5)
Ukupno	32 (100)

Tablica 2. Vrsta sadržaja na internetskim stranicama inozemnih knjižnica namijenjenog djeci

5.4. Informativni sadržaj

Elementi informativnog sadržaja prisutni su kod svih knjižnica i prikazani su u prilogima 3. i 7. Opće informacije o knjižnici koje čine informacije o prostoru, radnom vremenu, osoblju i sl. postoje kod 25 internetskih stranica hrvatskih knjižnica i kod 16 inozemnih. Uvjeti korištenja usluga knjižnice koji se odnose na informacije o posudbi, kašnjenju, cijeni usluga, nalaze se kod 11 hrvatskih i inozemnih knjižnica. Razni popisi koje čine top liste knjiga koje su odabrane za pojedini mjesec, najčitanije knjige, preporuke za čitanje, gledanje, popisi nove građe, tematski popisi i sl. nalaze se na 18 stranica hrvatskih knjižnica i 28 inozemnih (Prilozi 3. i 7.).

Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu analizirane su s obzirom jesu li potpune ili djelomične. Potpune obavijesti su one koje na stranicama sa sadržajem namijenjenim djeci u potpunosti prikazuju događanja i usluge za djecu i imaju kalendar aktivnosti, dok su djelomično označene one knjižnice koje na stranicama sa sadržajem namijenjenom djeci ne prikazuju u potpunosti sve informacije o događanjima i uslugama za djecu. Drugim riječima, na stranicama za djecu prikazane su primjerice stalne aktivnosti ili samo aktualna događanja i nema jasno označena poveznica na sve obavijesti ili kalendar aktivnosti. Kako bi dobili više informacija o događanjima i aktivnostima za djecu u knjižnici, potrebno je potražiti na nekom drugom mjestu internetske stranice knjižnice koji nije namijenjen sadržajima za djecu. Potpune obavijesti ima 12 hrvatskih i 26 inozemnih, dok djelomične obavijesti ima 9 hrvatskih i 5 inozemnih knjižnica. Prema tome, na 11 hrvatskih i 1 inozemnoj internetskoj stranici ne postoje obavijesti o događanjima i uslugama u knjižnici (Prilozi 3. i 7.).

Informativni sadržaj		Hrvatske knjižnice
Opće informacije o knjižnici (o prostoru, radnom vremenu, knjižničnom fondu, osoblju i sl.)		25
Uvjeti korištenja usluga knjižnica		11
Popisi (top liste knjiga, najčitanije knjige, preporuke za čitanje, gledanje, noviteti i sl.)		18
Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu	Potpune	12
	Djelomične	9

Tablica 3. Elementi informativnog sadržaja hrvatskih knjižnica

Informativni sadržaj		Inozemne knjižnice
Opće informacije o knjižnici (o prostoru, radnom vremenu, knjižničnom fondu, osoblju i sl.)		16
Uvjeti korištenja usluga knjižnica		11
Popisi (top liste knjiga, najčitanije knjige, preporuke za čitanje, gledanje, noviteti i sl.)		28
Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu	Potpune	26
	Djelomične	5

Tablica 4. Elementi informativnog sadržaja inozemnih knjižnica

Kako bi se dobio potpuniji uvid u aktualna događanja i aktivnosti na dječjim odjelima knjižnice, u analizu su uvrštene sve knjižnice, bez obzira nalaze li se obavijesti na stranicama sa sadržajem namijenjenom dječjem odjelu i djeci ili na nekom drugom mjestu na internetskoj stranici knjižnice. U tablicama 5. i 6. prikazane su obavijesti o događanjima i uslugama u hrvatskim i inozemnim knjižnicama, poredane od onih koje su se mogle pronaći na najviše internetskih stranica knjižnica do onih koje su se mogle pronaći na najmanje ili se nisu uopće mogle pronaći na stranicama.

Kao što se može iščitati iz tablica najviše knjižnica nudilo je informacije o likovnim radionicama (27 hrvatskih i 30 inozemnih knjižnica), pričaonicama (23 hrvatske i 32 inozemne knjižnice), događanjima i aktivnostima vezanim za obilježavanje bitnih datuma i blagdana (21 hrvatska i 24 inozemne) i igraonicama (18 hrvatskih i 26 inozemnih knjižnica). Najmanje informacija bilo je o malim knjižničarima, u 2 hrvatske knjižnice i u jednoj knjižnici sat lektire (Prilog 3.). U inozemnim knjižnicama u nijednoj nije pronađen nikakav program sličan malim knjižničarima ili satu lektire. Osim prethodno spomenutih, sve ostale informacije o događanjima i aktivnostima u hrvatskim i inozemnim knjižnicama različito su zastupljene, a u nastavku će se izdvojiti samo najznačajnije razlike među njima.

Kod inozemnih knjižnica, poslije pričaonica, likovnih radionica i igraonica, najviše knjižnica je nudilo informacije o događanjima vezanim uz igranje društvenih igara i igara slaganja i gradnje kao što su Lego kocke, njih 28, dok je takva informacija pronađena u 9 hrvatskih. Slična situacija je s glazbenim radionicama, 26 inozemnih nudi informacije o glazbenim i 9 hrvatskih.

Najveća razlika je između informacija o obrazovnim radionicama koje nudi 25 inozemnih i samo 4 hrvatske knjižnice. Obrazovne radionice uče djecu o sadržajima koji su njima često dosadni i teški na zabavan i pristupačan način kroz praktičan rad, pokuse i eksperimente. Pod obrazovni sadržaj uključeni su sadržaji iz raznih znanosti, najčešće se govori o STEM područjima (prirodne znanosti, tehnologija, inženjerstvo, matematika), ali i financijama za djecu. Tri hrvatske knjižnice koje pružaju informacije o obrazovnim radionicama održale su radionice o financijama čiji je cilj obrazovanje djece o osnovnim financijskim pojmovima.

Informacije o čitateljskim klubovima za djecu postoje na 12 hrvatskih i 24 inozemnih stranica knjižnica. Strani jezici u knjižnici označavaju učenje jezika, radionice, pričaonice na stranim jezicima i sl. aktivnosti, 11 hrvatskih i 22 inozemne knjižnice nude informacije o ovakvim uslugama. Poprilično je velika razlika i između prigodnih akcija u knjižnicama, 24 inozemnih i 9 hrvatskih nudi informacije o raznim prigodnim akcijama. U hrvatskim te akcije se najviše odnose na razne humanitarne akcije poput darivanja knjiga, sajmove, opraštanje zakasnine, akcije posudi koliko knjiga možeš nositi i sl. U inozemnim zanimljive su akcije besplatnog ručka za djecu preko ljeta.¹³³ Mnoga djeca gube zdravi obrok i priliku za učenje kada završi škola, cilj ove akcije je omogućiti djeci koja dolaze iz obitelji s niskim prihodima zdravi obrok i programe u kojima mogu učiti i obogatiti svoje znanje i nakon završetka nastave. U ostalim inozemnim knjižnicama postoje akcije kao što su zamjene igračaka, besplatni ulazi u muzeje za obitelji koje su članovi knjižnice te osiguravanje prve knjige za dijete za poticanje rane pismenosti (Prilog 7.).

Što se tiče informatičkih radionica, one su podijeljene u tri podskupine. Najviše knjižnica nudi informacije o radionicama programiranja i robotike, 23 inozemne i 9 hrvatskih. Radionice koje se tiču opće upotrebe računala ili kreativnog rada na računalu prisutne su kod 10 inozemnih i 9 hrvatskih knjižnica. Informacije o informatičkim radionicama koje obuhvaćaju rad s ostalim tehnologijama pruža 16 inozemnih i 3 hrvatske knjižnice. U knjižnici „Fran Galović“ Koprivnica postoje radionice s tablet računalima, u Gradskoj knjižnici Rijeka radionice 3D printanja i modeliranja te Virtual Reality, a u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek radionice crtanja 3D olovkom. Na internetskim stranicama inozemnih knjižnica postoje informacije o radionicama sa svim prethodno spomenutim tehnologijama.

¹³³ Lunch at library. URL: <https://lunchatthelibrary.org/> (1.7.2018.)

Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu**Hrvatske knjižnice**

Likovne radionice	27
Pričaonice	23
Obilježavanje bitnih datuma i blagdana	21
Igraonice	18
Izložbe	18
Književni susreti i susreti s poznatim osobama	16
Kvizovi i natjecanja	16
Grupni posjeti	15
Prikazi i predstavljanja novih knjiga	14
Filmske projekcije	12
Čitateljski klubovi	12
Radionice kreativnog pisanja	12
Strani jezici u knjižnici	11
Čitaonice	10
Prigodne akcije	10
Informatičke radionice – programiranje i robotika	9
Informatičke radionice – opća upotreba računala i kreativni rad na računalu	9
Igranje društvenih igara i igri slaganja i gradnje	9
Igranje video igara	9
Glazbene radionice	9
Knjižnica u gostima	9
Psiho-obrazovne radionice	8
Predstave i koncerti	8
Predavanja i rasprave	7
Lutkarske i dramske radionice	7
Ekološke radionice	7
Pomoć u učenju školskih predmeta	6
Sportske radionice	5
Obrazovne radionice	4

Informatičke radionice – rad s ostalim tehnologijama (tableti, 3D printanje, 3D olovke, VR i sl.)	3
Mali knjižničari	2
Sat lektire u knjižnici	1

Tablica 5. Obavijesti o događanjima i aktivnostima za djecu u hrvatskim knjižnicama

Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu	Inozemne knjižnice
Pričaonice	32
Likovne radionice	30
Igranje društvenih igara i igri slaganja i gradnje	28
Igraonice	26
Glazbene radionice	26
Obrazovne radionice	25
Kvizovi i natjecanja	25
Čitateljski klubovi	24
Filmske projekcije	24
Prigodne akcije	24
Obilježavanja bitnih datuma i blagdana	24
Informatičke radionice – programiranje i robotika	23
Strani jezici u knjižnici	22
Književni susreti i susreti s poznatim osobama	20
Igranje video igara	19
Predavanja i rasprave	18
Predstave i koncerti	17
Radionice kreativnog pisanja	16
Informatička radionica – rad s ostalim tehnologijama (tableti, 3D printanje, 3D olovke, VR i sl.)	16
Lutkarske i dramske radionice	15
Čitaonice	14
Pomoć u učenju školskih predmeta	14
Grupni posjeti	12

Sportske radionice	12
Informatička radionica – opća upotreba računala i kreativni rad na računalu	10
Knjižnica u gostima	10
Izložbe	9
Psiho-obrazovne radionice	8
Ekološke radionice	6
Prikazi i predstavljanje novih knjiga	5
Sat lektire u knjižnici	0
Mali knjižničari	0

Tablica 6. Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu u inozemnim knjižnicama

5.5. Referentni sadržaj

Referentni sadržaj je najmanje prisutan i kod hrvatskih i kod inozemnih knjižnica. U tablici 7. i 8. prikazani su elementi usporedbe referentnog sadržaja hrvatskih i inozemnih knjižnica. Knjižnični katalozi za djecu gotovo i ne postoje. Od ukupno 64 analizirane hrvatske i inozemne internetske stranice knjižnica namijenjenih djeci samo su Knjižnice Grada Zagreba imale knjižnični Katalog za djecu i mladež. Unatoč tome, vizualno oblikovanje ovog kataloga nije prilagođeno djeci te se značajno ne razlikuje od onoga namijenjenog odraslima. Osim kataloga, mali broj knjižnica nudi poveznice na internetske pretraživače, jedna knjižnica u Hrvatskoj i dvije u inozemstvu (Prilog 4. i 8.).

Referentni sadržaj	Hrvatske knjižnice
Knjižnični katalozi za djecu	1
Poveznice na internetske pretraživače	1
Usluga pitaj knjižničara	5
Poveznica na uslugu pitaj knjižničara	2
Poveznica na <i>online</i> enciklopedije i rječnike	5

Tablica 7. Elementi referentnog sadržaja hrvatskih knjižnica

Što se tiče usluge pitaj knjižničara, pet hrvatskih knjižnica koje sudjeluju na projektu Pitaj knjižničar ima na stranicama sa sadržajem za djecu poveznicu na uslugu, dok od ostalih knjižnica koje ne sudjeluju u projektu poveznicu imaju dvije knjižnice. Slična situacija je i sa inozemnim knjižnicama, jedina razlika je što samo jedna knjižnica koja nema vlastitu uslugu *Ask a librarian* ili neki drugi slični oblik usluge nudi vanjsku poveznicu (Prilog 8.). Najviše inozemnih knjižnica pod referentnim sadržajem nudi poveznice na *online* enciklopedije i rječnike, njih 18. Na hrvatskim stranicama slične poveznice pronađene su kod 5 knjižnica.

Referentni sadržaj	Inozemne knjižnice
Knjižnični katalozi za djecu	0
Poveznice na internetske pretraživače	2
Usluga pitaj knjižničara	5
Poveznica na uslugu pitaj knjižničara	1
Poveznica na <i>online</i> enciklopedije i rječnike	18

Tablica 8. Elementi referentnog sadržaja inozemnih knjižnica

5.6. Obrazovni sadržaj

Elementi analize obrazovnog sadržaja prikazani su u tablicama 9. i 10. Obrazovni sadržaj prvenstveno je namijenjen djeci kao podrška učenju i obrazovanju, ali i neformalnom učenju u slobodno vrijeme. Poveznice na internetske izvore za učenje pojedinih školskih predmeta prisutni su kod 3 hrvatske i 20 inozemnih internetskih stranica. Upute kako koristiti knjižnicu, npr. kako posuđivati ili kakva je organizacija građe u knjižnici nije toliko prisutna u knjižnicama, 5 hrvatskih i 4 inozemne imaju ovakve naputke i objašnjenja.

Pomoć oko učenja i pisanja zadaće imaju 3 hrvatske i 16 inozemnih knjižnica (Prilog 5. i 9.). U Knjižnicama grada Zagreba pomoć oko zadaće čine savjeti kako uspješno napisati referat ili zadaću, na stranicama Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica te na stranicama Gradske knjižnice Valpovo pomoć u učenju čine poveznice na stranice s korisnim izvorima znanja i alate kao što je primjerice alat za izradu umnih mapa. Kod inozemnih knjižnica, osim prethodno navedenih poveznica na internetske stranice s korisnim sadržajem koji pomaže djeci u učenju, česta je pomoć pri učenju u obliku *online* instrukcija kao što je *Live Homework. Help/Tutor.com*. Učenici sa svojim korisničkim podacima mogu pristupiti

ovakvim stranicama i dobiti pomoć od instruktora iz različitih predmeta, od matematike, kemije i fizike do jezika. Pomoć instruktora mogu zatražiti svaki dan u određenom vremenskom razdoblju, a izvan tog razdoblja, bez obzira na dan u tjednu ili doba dana, dostupne su im skripte i ostali sadržaji koji mogu pomoći pri učenju i razumijevanju gradiva.

Obrazovni sadržaj	Hrvatske knjižnice
Poveznice na internetske izvore za učenje pojedinog školskog predmeta	3
Upute kako koristiti knjižnicu	5
Pomoć oko učenja i zadaće	3
Poveznice na opće izvore znanja	5
Zabava	2
<i>Online</i> čitateljski klubovi i blogovi	5
Digitalizirana građa za djecu	4
Poveznice na e-knjige, audioknjige	2

Tablica 9. Elementi obrazovnog sadržaja hrvatskih knjižnica

Poveznice na opće izvore znanja kao što su obrazovni i znanstveni portali ili časopisi nudi 5 hrvatskih i 21 inozemna knjižnica. Zabavni sadržaj i poveznice na stranice sa zabavnim sadržajem prisutne su kod 2 hrvatske i 28 inozemnih knjižnica. Obje hrvatske stranice imale su linkove na *online* igre i internetske portale sa zabavnim sadržajem namijenjenim djeci, dok je samo jedna stranica nudila sadržaj s kvizovima i video sadržajem poput animiranih filmova i filmova za djecu (Prilog 5.). Najviše inozemnih knjižnica je pod zabavnim sadržajem nudilo poveznice na internetske portale namijenjene djeci (22 knjižnice), zatim *online* igre (21), kvizove (20) i video sadržaj (14) (Prilog 9.).

Online čitateljski klubovi i blogovi prisutni su kod 5 hrvatskih i 4 inozemne knjižnice. Kod hrvatskih knjižnica radi se o čitateljskom blogu „Tragači“, koje su osnovali knjižničari Gradske knjižnice Zadar, Gradske knjižnice Rijeka i Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar. Na stranicama Knjižnica grada Zagreba postoji i poveznica na čitateljski klub u Dječjoj knjižnici Marina Držića, Knjigotron, ali pregledom stranice čini se da nije redovito održavana.¹³⁴

¹³⁴ Knjigotron. URL: <http://knjigotron.org/klub/#> (1.7.2018.)

Digitaliziranu građu za djecu koju čini dio slikovnica iz fonda knjižnice ili slikovnice koje su radila djeca imaju 4 hrvatske knjižnice. Od inozemnih knjižnica postoji samo jedna i ona na svojim stranicama ima vlastiti časopis za djecu u digitaliziranom obliku, ali zato 28 inozemnih knjižnica nudi pristup e-knjigama ili audioknjigama na svojim stranicama namijenjenima djeci ili poveznice na stranice s besplatnim e-knjigama. Za razliku od inozemnih, samo 2 hrvatske knjižnice nude poveznice na stranice s besplatnim e-knjigama, a to su portal eLektire¹³⁵ kojem svaki učenik može pristupiti sa svojim AAI@Edu.HR digitalnim identitetom i stranica International Children's Digital Library¹³⁶ koja je u slobodnom pristupu (Prilog 5.).

Obrazovni sadržaj	Inozemne knjižnice
Poveznice na internetske izvore za učenje pojedinog školskog predmeta	20
Upute kako koristiti knjižnicu	4
Pomoć oko učenja i zadaće	16
Poveznice na opće izvore znanja	21
Zabava	28
Online čitateljski klubovi i blogovi	4
Digitalizirana građa za djecu	1
Poveznice na e-knjige, audioknjige	28

Tablica 10. Elementi obrazovnog sadržaja inozemnih knjižnica

5.7. Istraživački sadržaj

Istraživački sadržaj odnosi se na sadržaj koji je namijenjen odraslima kao što su roditelji, učitelji, odgajatelji i svi ostali čiji je rad i život vezan uz djecu i koji osigurava odraslim osobama informacije o dječjim uslugama, materijalima za čitanje i izvorima. U tablicama 11. i 12. prikazani su elementi usporedbe istraživačkog sadržaja. Obrazovno-pedagoški izvori za odrasle mogu se naći na četiri hrvatske stranice i na 23 inozemne (Prilog 6. i 10.). Ovi izvori podrazumijevaju sadržaj koji je vezan uz pomoć u odgoju i obrazovanju djece, npr. popis logopedске stručne literature i igara za razvoj grafomotorike, literatura za rad s darovitim

¹³⁵ eLektire. URL: <https://lektire.skole.hr/> (1.7.2018.)

¹³⁶ International Children's Digital Library. URL: <http://en.childrenslibrary.org/> (1.7.2018.)

djecom, kako prepoznati disleksiju i knjige za lako čitanje, zbirke preporučenih stranica o odgoju i obrazovanju djeteta i sl. Vodiči za odrasle o dječjim knjigama i čitanju prisutni su na osam hrvatskih i 25 inozemnih knjižnica (Prilog 6. i 10.) Ovakav sadržaj ističe važnost čitanja za razvoj djece i zašto čitati djeci, a na hrvatskim stranicama najčešće je prisutan u obliku promicanja kampanje „Čitaj mi!“¹³⁷ koja potiče čitanje naglas djeci od rođenja. U inozemnim knjižnicama postoji slična kapaanja, „1000 books before kindergarten“¹³⁸ koja potiče roditelje da svojoj djeci pročitaju 1000 slikovnica prije polaska u vrtić, u razdoblju kada se dječja inteligencija najbrže razvija.

Istraživački sadržaj	Hrvatske knjižnice
Obrazovno-pedagoški izvori za odrasle	4
Vodiči za odrasle o dječjim knjigama i čitanju	8
Upute kako koristiti knjižnicu i učiti s djecom	4
Sigurnost na internetu	4

Tablica 11. Elementi istraživačkog sadržaja hrvatskih knjižnica

Upute kako koristiti knjižnicu i učiti s djecom prisutne su na stranicama 4 hrvatske i 22 inozemne knjižnice i opisuju što djeca, ali i roditelji s djecom mogu raditi u knjižnici, kako se pripremiti za pričaonicu, igraonicu i ostale aktivnosti. Sadržaj koji informira roditelje o sigurnosti na internetu i kako zaštititi djecu od opasnosti na internetu nalazi se na četiri hrvatske i 12 inozemnih knjižnica.

Istraživački sadržaj	Inozemne knjižnice
Obrazovno-pedagoški izvori za odrasle	23
Vodiči za odrasle o dječjim knjigama i čitanju	25
Upute kako koristiti knjižnicu i učiti s djecom	22
Sigurnost na internetu	12

Tablica 12. Elementi istraživačkog sadržaja inozemnih knjižnica

¹³⁷ Čitaj mi! URL: <http://www.citajmi.info/naslovna/> (1.7.2018.)

¹³⁸ 1000 books before kindergarten. URL: <https://1000booksbeforekindergarten.org/> (1.7.2018.)

5.8. Rasprava

Provedeno istraživanje ukazuje na činjenicu kako u Hrvatskoj nema puno narodnih knjižnica koje na svojim internetskim stranicama imaju sadržaj posvećen djeci. Od svih dostupnih internetskih stranica narodnih knjižnica koje su pregledane i analizirane, može se izdvojiti njih 32 (Prilog 1.). S tim da su i od tih izdvojenih rijetke one koje odgovaraju preporukama oblikovanja internetskih stranica za djecu. Nisu prilagođene potrebama djece, mnoge od njih se ne ažuriraju redovito, treba uložiti truda da bi ih se našlo jer nisu na vidljivom mjestu i nisu prikladno izdvojene te često služe samo kao pokazatelji postojanja dječjeg odjela u prostorima knjižnice i nekih njegovih stalnih aktivnosti. Rijetke su one za koje se može reći da zadovoljavaju potrebe djece za informacijama, znanjem i zabavom.

Rezultati istraživanja su pokazali kako je referentni sadržaj prisutan kod najmanjeg broja svih knjižnica. Iznenaduje i ne postojanje knjižničnih kataloga prilagođenih djeci za pregledavanje i pretraživanje knjižnične građe u inozemnim knjižnicama. Treba istaknuti kako rezultati vezani za referentne sadržaje ne ukazuju na to kako knjižnice na svojim internetskim stranicama uopće ne nude referentne usluge i sadržaj, već da takav sadržaj nije postavljen na internetskim stranicama namijenjenim djeci.

Postoji velika razlika između broja inozemnih i hrvatskih stranica knjižnica na kojima se nalazi istraživački sadržaj namijenjen odraslima. Sve internetske stranice inozemnih knjižnica posvećenim djeci imaju jasno označen sadržaj za roditelje i nude raznolike izvore vezane uz odgoj i obrazovanje, važnost čitanja te korištenja knjižnice i njenih usluga. Kod hrvatskih knjižnica manji je broj onih koje nude sadržaje i poveznice na odgojno-obrazovne i pedagoške izvore, njih 4, najviše je onih koji daju izvore o dječjoj knjizi i čitanju i to promocijom kampanje „Čitaj mi!“.¹³⁹ Unatoč tome što ih je najviše taj broj nije tako velik, samo 8 od 32 knjižnice nudi informacije o ovoj kampanji (Prilog 6.).

Potencijal obrazovnog sadržaja kojim knjižnica može pružiti podršku djeci u učenju i informacijskom opismenjivanju nije najbolje iskorišten na većini stranica hrvatskih knjižnica u usporedbi sa stranicama inozemnih knjižnica. Nešto manje od pola knjižnica na svojim internetskim stranicama nudi neke elemente sadržaja obrazovnog karaktera. Kvalitetna pomoć oko učenja i zadaće, organizacija izvora za pojedine predmete i zabavni sadržaj kao što su

¹³⁹ Čitaj mi! URL: <http://www.citajmi.info/naslovna/> (1.7.2018.)

online igre, kvizovi i zabavni internetski portali gotovo ni ne postoje u usporedbi sa pomoći i organizacijom izvora inozemnih knjižnica. Bez obzira što inozemne knjižnice engleskog govornog područja imaju veliku prednost kod pronalaženja ovakvog sadržaja zbog velikog broja internetskih izvora na engleskom jeziku, i u Hrvatskoj se mogu naći mnogi izvori koji mogu pomoći učenicima u pisanju zadaća i učenju, što su rijetke hrvatske knjižnice i pokazale na svojim internetskim stranicama. Isto tako ističu se i e-knjige, čak 28 inozemnih knjižnica nudi e-knjige za djecu. Osim što je moguć pristup mnogim e-knjigama na engleskom jeziku, knjižnice osiguravaju i besplatan pristup dječjim e-knjigama putem korisničkih podataka na internetskim stranicama kao što su Tumblebooks¹⁴⁰ i Bookflix, ali i internetskim stranicama za zabavu i učenje kroz igru kao što su ABCmouse¹⁴¹ i Muzzy Club¹⁴² kojima također mogu pristupiti korisnici knjižnice sa svojim podacima ili im mogu pristupiti u samoj knjižnici. Na internetskim stranicama hrvatskih knjižnica, osim eLektira, nema naznaka o dječjoj e-knjizi i prethodno spomenutim stranicama za učenje i zabavu.

Općenito gledajući, internetske stranice hrvatskih knjižnica namijenjene djeci veći naglasak stavljaju na osiguravanje informacija o uslugama knjižnice, nego na osiguravanju direktne pomoći djeci u njihovom svakodnevnom učenju i istraživanju te pomoći odraslima koji sudjeluju u poučavanju i pomaganju djeci u učenju. Najviše internetskih stranica hrvatskih, ali i inozemnih knjižnica pokazuje elemente informativnog sadržaja na svojim internetskim stranicama namijenjenima djeci. Hrvatske su najviše usmjerene na osiguravanje općih informacija o knjižnici – o prostoru knjižnice, radnom vremenu, knjižničnom fondu, osoblju i sl., dok su inozemne usmjerene na davanje informacija o događanjima i uslugama za djecu. Osim toga, popriličan broj hrvatskih knjižnica ne osigurava potpune informacije o aktualnim događanjima i uslugama za djecu, već samo stalne aktivnosti ili prošla događanja pa korisnici, trenutni ili budući, ne mogu dobiti stvarnu sliku o programima i uslugama knjižnice. Iz toga slijedi prikaz događanja i usluga u knjižnici koji možda nije istovjetan stvarnoj situaciji u knjižnici, ali nam pokazuje kako se hrvatske knjižnice prezentiraju u *online* svijetu i kakav digitalni imidž su stvorile. Ovaj virtualni prikaz knjižnice je bitan za novog korisnika jer internetska stranica knjižnice može biti polazna točka za posjet knjižnici i istraživanju njezinih izvora i usluga te ga prema tome može odbiti ili privući.

¹⁴⁰ Tumblebooks. URL: <https://www.tumblebooks.com/> (2.7.2018.)

¹⁴¹ ABCmouse. URL: <https://www.abcmouse.com/abt/homepage?8a08850bc2=T1308735705.1530696178.5474> (2.7.2018.)

¹⁴² Muzzy Club. URL: <https://muzzyclub.com/> (2.7.2018.)

Prema informacijama dobivenim na internetskim stranicama knjižnica ponuda događanja i usluga u hrvatskim knjižnicama je raznolika, ali na mali broj knjižnica se odnosi ta raznolikost. Drugim riječima, mali broj knjižnica nudi informacije koje obuhvaćaju veliki broj različitih usluga i događanja za razliku od inozemnih, što se može vidjeti u tablicama 5. i 6. Tradicionalne aktivnosti u knjižnici kao što su pričaonice, igraonice, likovne radionice i obilježavanje bitnih datuma i blagdana, najprisutnije su i u inozemnim i u hrvatskim knjižnicama. Osim navedenih, rezultati se razilaze za sve ostale aktivnosti i događanja. Najveća razlika u događanjima koja bi se trebala istaknuti su obrazovne radionice. Na stranicama inozemnih knjižnica mogu se pronaći informacije o brojnim radionicama iz područja STEM-a – prirodnih znanosti, tehnologije, inženjeringa i matematike, koje služe popularizaciji znanosti i poticanju analitičkog i kritičkog promišljanja i zaključivanja kroz pokuse, eksperimente i ostali praktični rad. Osim financijskih radionica koje se svojim obrazovnim karakterom uklapaju u obrazovne radionice, informacije o sličnim radionicama kod analiziranih stranica hrvatskih knjižnica nisu pronađene. Radionice koje spadaju pod STEM područja i predstavljaju korak k takvim radionicama su informatičke radionice i to one koje se odnose na programiranje i robotiku. Sve je veći broj hrvatskih knjižnica koje nude micro:bit radionice i mogućnost posuđivanja ovog malog računala koje se može programirati, a zamišljen je i oblikovan tako da učenje i podučavanje učini jednostavnim i zabavnim.¹⁴³ Osim micro:bita, praktično iskustvo u programiranju, elektronici i robotici daju radionice robotike mBot.¹⁴⁴ Može se reći kako su informatičke radionice inozemnih knjižnica više usmjerene na programiranje i robotiku (23 knjižnice) te rad s ostalim tehnologijama – tableti, 3D printanje, 3D olovke, VR (16 knjižnica), a manje na opći rad s računalom (10 knjižnica), dok je kod hrvatskih izjednačen opći rad s računalom i programiranje i robotika (9 knjižnica) (Prilog 3. i 7.).

Analizom sadržaja internetskih stranica hrvatskih knjižnica namijenjenim djeci može se zaključiti kako postoji prostor za napredak u ponudi i organizaciji sadržaja i izvora za djecu i njihove roditelje, odgajatelje i učitelje. Osim toga, kako bi dobili realniji prikaz ponude knjižnica za djecu, na internetskim stranicama potrebno je tu ponudu pravodobno i prikladno prikazati i ponuditi poveznicu ako postoji na nekom drugom mjestu. Inozemne stranice mogu poslužiti kao primjer dobre prakse i ono čemu treba težiti kako bi djeci ponudili odgovarajući sadržaj.

¹⁴³ Micro:bit. URL: <http://microbit.org/hr/> (2.7.2018.)

¹⁴⁴ mBot. URL: <http://izradi.croatianmakers.hr/robotika/> (2.7.2018.)

6. Zaključak

Narodne knjižnice odražavaju potrebe društva, a posebno su okrenute djeci i mladima. Djeca predstavljaju nove generacije korisnika čije su karakteristike i potrebe oblikovane novim životnim okruženjima koji su nastali pod utjecajem novih tehnologija. Upravo zbog toga knjižnice se danas susreću s brojnim izazovima koje je donio razvoj tehnologije i moraju konstantno biti u toku kako bi zadržale svoje korisnike i zadovoljile njihove potrebe. Navike djece u današnjem globalnom informacijskom i multikulturalnom društvu se mijenjaju pa se tako mijenja i percepcija knjižnica koja je sve više usmjerena na knjižnične usluge, a manje na samu ustanovu. Knjižnica postoji zbog djece, svojih korisnika i njezin je zadatak pronaći način kako odgovoriti na njihove potrebe i pružiti im raznolike i primjerene programe i građu.

Jedan od načina dopiranja do korisnika je internetska stranica knjižnice. Danas je nezamislivo da neka organizacija nema svoju internetsku stranicu. Kako današnje generacije djece sve više vremena provode na internetu, bitno je da knjižnice ponude sadržaj i usluge na svojim internetskim stranicama koji su prilagođeni njima, ali da u isto vrijeme pruža informacije i njihovim roditeljima i ostalim odraslima koji su vezani uz njihov odgoj i obrazovanje. Na taj način internetska stranica može služiti kao potpora informacijskom opismenjivanju, čitalačkim navikama, podrška učenju, a može zadovoljiti i njihove potrebe za zabavom, i sve to u provjerenom internetskom okruženju knjižnice. Osim toga, postavljenjem obavijesti o događanjima i uslugama u knjižnici, djeca i odrasli prilikom svakog posjeta mogu biti informirani o novostima u knjižnici koja se tiču upravo njih.

Provedeno istraživanje pokazalo je kako malen broj hrvatskih knjižnica ima posebno odvojen, označen i redovito održavan sadržaj za djecu na svojim internetskim stranicama. Najprisutniji je informativni sadržaj koji najviše nudi opće informacije o knjižnici, a manje o aktualnim događanjima i uslugama za djecu, za razliku od inozemnih stranica. Iz obavijesti se može zaključiti kako se u knjižnicama najviše provode pričaonice, igraonice, likovne radionice te obilježavanje bitnih datuma i blagdana. Sve više su u knjižnicama prisutne obrazovne i informatičke radionice koje prate trend popularizacije znanosti među djecom, a sve manje tradicionalni programi kao što su mali knjižničari i sat lektire. Referentni i istraživački sadržaji su najmanje prisutni kod hrvatskih stranica. Za razliku od hrvatskih, sve inozemne knjižnice imale su prisutne elemente obrazovnog sadržaja što ukazuje na potrebu za napretkom na ovom području kod hrvatskih internetskih stranica namijenjenim djeci.

Nedostatak provedenog istraživanje je to što je obuhvaćen mali broj hrvatskih knjižnica zbog specifičnosti uzorka potrebnog za istraživanje pa se nije mogla dobiti potpuna slika o događanjima i uslugama u svim hrvatskim narodnim knjižnicama. Osim toga, u uzorak su ušle internetske stranice hrvatskih narodnih knjižnica bez obzira na veličinu knjižnica i mjesta u kojima se nalaze, dok su u inozemni uzorak ušle knjižnice velikih gradova. Unatoč toj neujednačenosti uzorka, željelo se proučiti reprezentativne primjerke inozemnih knjižnica kako bi se moglo vidjeti koliko se od njih razlikujemo i čemu treba težiti. Buduća istraživanja vezana uz usluge i događanja za djecu u knjižnici bila bi potpunija kada bi se provelo istraživanje putem ankete ili intervjua. Tada bi se dobila realna slika usluga koje knjižnica nudi i koje prikazuje na svojim internetskim stranicama. Tek onda bi mogli zaključiti koliko je dobra virtualna prezentacija narodnih knjižnica u odnosu na onu stvarnu.

7. Literatura

1000 books before kindergarten. URL: <https://1000booksbeforekindergarten.org/> (1.7.2018.)

ABCmouse. URL:

<https://www.abcmouse.com/abt/homepage?8a08850bc2=T1308735705.1530696178.5474> (2.7.2018.)

Aljinović, G. Marketing. URL: <http://polaznik.zizic.hr/uploads/scripts/216-Marketing.pdf> (15.3.2018.)

Baumbach, D, Brewer, S., Renfro, M. What should be on a school library web page? // Learning & Leading Technology. 32, 1 (2004), str. 46-51.

Beheshti, J., Large, A. Interface Design, Web Portals, and Children. // Library Trends. 54, 2 (2005), str. 318-342.

Bernard, M.L., Criteria for Optimal Web Design (designing for usability), 2006, URL: https://www.academia.edu/465365/Criteria_for_optimal_web_design_designing_for_usability_ (20.2.2018.)

Brindley, L. Re-defining the library. // Library Hi Tech 24, 4(2006), str. 484-495.

Cohen, L. B., Still, J. M. A Comparison of Research University and Two-Year College Library Web Sites: Content, Functionality, and Form. // College and Research Libraries. 60, 3(1999), str. 275-289.

Čelebić, G., Rendulić, I. ITdesk.info – projekt računalne e-edukacije sa slobodnim pristupom – Priručnik za digitalnu pismenost : osnovni pojmovi informacijske i komunikacijske tehnologije, (2011), URL: http://www.itdesk.info/prirucnik_osnovni_pojmovi_informacijske_tehnologije.pdf (10. 11. 2017.)

Čičko, H. Kako je rastao i razvijao se odjel za djecu i mladež gradske knjižnice. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba. Str. 12-26.

Čičko, H. Odrastanje uz knjigu : 60 godina prve dječje knjižnice u Hrvatskoj. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2010.

Čirić, N. Značaj i uloga igre i slobodnog vremena u razvoju djece predškolskog uzrasta.// Unapređenje kvalitete života djece i mladih / urednici Svetlana Kaljača, Milena Nikolić. Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih ; Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Univerziteta u Tuzli, 2015. Str. 61-73.

Čitaj mi! URL: <http://www.citajmi.info/naslovna/> (1.7.2018.)

Diaz, K. The Role of the Library Web Site. // Reference and User Services Quarterly. 38, 1(1998), str. 41-43.

Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000.

Dragija Ivanović, M. Vrednovanje utjecaja narodnih knjižnica na lokalnu zajednicu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 1(2012), str. 83-100.

eLektire. URL: <https://lektire.skole.hr/> (1.7.2018.)

Gradska knjižnica i čitaonica „Ante Jagar“ Novska. Micro:bit STEM radionica. URL: <https://www.knjiznica-novska.hr/index.php/blog/item/652-microbit-stem-radionica> (27.4.2018.)

Gradska knjižnica Vukovar. Robotika i programiranje u ACVUU. URL: <https://gkvu.hr/robotika-i-programiranje-u-acvu/> (27.4.2018.)

Gradska knjižnica Zadar. Scratch programiranje. URL: <http://www.gkzd.hr/content/scratch-programiranje> (27.4.2018.)

Gupta, D.K., Savard, R. Marketing Library and Information Services. // Encyclopedia of Library and Information Sciences. (2010) URL: http://www.mapageweb.umontreal.ca/savardr/pdf/Gupta_Savard_ELISbis.pdf (16.3.2018.)

Hutchinson, H. B., Bederson, B. B., Druin, A. The Evolution of the International Children's Digital Library Searching and Browsing Interface. // Proceedings of 5th International Conference for Interaction Design and Children (IDC 2006). New York : ACM Press, 2006. Str.105-112. URL: <http://www.cs.umd.edu/hcil/trs/2005-33/2005-33.pdf> (1.3.2018.)

IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105-107.

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

International Children's Digital Library. URL: <http://en.childrenslibrary.org/> (1.7.2018.)

Kanazawa, M., Maruyama, Y. An Evaluation of Public Library Websites: Describing Children's Services in Japan. // Public Library Quarterly. 27, 4(2008), str. 291-310.

Kanzawa, M., Maruyama, Y., Motoki, A. An Analysis of Children's Web Pages in Public Library Web Sites in Japan. // Public Library Quaterly, 30, 4 (2011), str. 270-285.

Katalenac, D. Narodne knjižnice i novi mediji: upravljanje novim uslugama u narodnim knjižnicama. // Narodne knjižnice u novoj Europi: utjecaj globalizacije i informatizacije na narodne knjižnice u tranzicijskim zemljama: zbornik radova / urednica Tatjana Nebesny. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica, 2003. Str.178-188.

Knjigotron. URL: <http://knjigotron.org/klub/#> (1.7.2018.)

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. Dječji odjel – radionice. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=39&n=3&side=1> (27.4.2018.)

Knjižnice Grada Zagreba. Arhiva – nacionalni kviz za poticanje čitanja. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-odjel-za-djecu-i-mladez/projekti-6033/nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja-1621/arhiva-nacionalni-kviz-za-poticanje-citanja/8789> (27.4.2018.)

Knjižnice grada Zagreba. Čitateljski klub „Čitatelji okruglog stola“ (ČOKS). URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/citateljski-klubovi/citateljski-klub-citatelji-okruglog-stola-coks/13958> (27.4.2018.)

Knjižnice grada Zagreba. Igraonica. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-medvescak/odjeli-239/odjel-za-djecu/igraonica/245> (27.4.2018.)

Knjižnice Grada Zagreba. Programiranje Cubetto robota. URL: <http://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/programiranje-cubetto-robota/42911> (27.4.2018.)

Knjižničari.hr. URL:

http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Kratki_podsjetnik_o_radionici_-_Ivana_Vladilo (27.4.2018.)

Kovačević, D., Lasić-Lazić, J. Lovrinčević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Altagama, 2004.

Kumar, C., Bansal, J. Qualities of a library website: Evaluating library websites of new IITs. // International Journal of Information Dissemination and Technology. 4, 4(2014), str. 283-288.

Lazzarich, L. Koliko mrežne stranice mogu pomoći ili odmoći u promidžbi? // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 46, 3/4(2003), str. 119-124.

Liu, S. Engaging Users : The Future of Academic Library Web Sites. // College & Research Libraries. 69, 1 (2008). str. 6-27.

Lunch at library. URL: <https://lunchatthelibrary.org/> (1.7.2018.)

Maack, M. N. Children's Libraries. // Encyclopedia of Children and Childhood in History and Society. URL: <http://www.faqs.org/childhood/Ch-Co/Children-s-Libraries.html> (28.11.2017.)

Martinko, J. Radionica – metoda interaktivnog učenja i poučavanja odraslih. // Andragoški glasnik. 16, 2(2012), str. 165-174.

Martinović, I., Stričević, I. Kompetencije dječjih knjižničara: koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 56, 3(2013), str. 67-90.

Martinović, I., Stričević, I. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // Libellarium. 4, 1(2011), str. 39-63.

Mauritzen, I. Council of Europe / EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe. URL: https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1444 (12.11.2017.)

mBot. URL: <http://izradi.croatianmakers.hr/robotika/> (2.7.2018.)

Mi, J., Nesta, F. Marketing library services to the Net Generation. // Library Management. 27, 6/7(2006), str. 411-422.

Micro:bit. URL: <http://microbit.org/hr/> (2.7.2018.)

Mlinarević, V. Igra – učenje u socijalnim interakcijama. // Učiti zajedno s djecom – učiti / Edita Slunjski (ur.). Čakovec: Dječji vrtić ; Visoka učiteljska škola, 2000. Str. 97-101.

Muzzy Club. URL: <https://muzzyclub.com/> (2.7.2018.)

Nicholas, J. Marketing and Promotion of Library Services // Library and Information Services in Astronomy III. The Web version (1998), 153. URL: <http://www.stsci.edu/stsci/meetings/lisa3/nicholasj.html> (15.3.2018.)

Nooshinfard, F., Ziaei, S. Academic Library Websites as Marketing Tools. // Library Philosophy and Practice (e-journal). 599(2011). URL: <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1631&context=libphilprac> (16.3.2018.)

Pađen-Farkaš, D., Petković, S. Međunarodna dječja digitalna knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 17, 2(2013), str. 8-19.

Petr Balog, K. Kultura vrednovanja kao dio organizacijske kulture hrvatskih knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 55, 1(2012), str. 1-28.

Pšenica, D. (2011), Neki novi klinici na novim digitalnim zemljovidima. // Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću. / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str.32-44.

Ranka, J. Dječji odjel. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 93-102.

Sabolović-Krajina, D. Inovativnost u knjižnicama - primjer prakse knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 305-319.

Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

Smjernice za knjižnične usluge za djecu. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58 (1999). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (12.11.2017.)

Stričević, I. Internetske stranice knjižnica namijenjene djeci : djeca kao korisnici knjižnice na internetu. // Novi mediji u dječjim knjižnicama / urednik Dunja Holcer. Sisak, 2008. Str. 5-12.

Stričević, I. Knjižnice za djecu u suvremenoj Europi: interkulturalni pristup u multikulturalnom okruženju. // Knjižnica. 53, 1/2(2009), str. 197-208.

Stričević, I., Čičko, H., Križanić Delač, Đ. Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 49, 1(2006), str. 22-36.

Stropnik, A. Knjižnica za nove generacije : virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

Špiranec, S. Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje. // Edupoint 17, 3(2003).
URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17.html> (12.12.2017.)

Štivić, V. Tragači u dobrim knjigama i dobrom društvu. Hrvatsko knjižničarsko društvo. 2012. URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/531> (27.4.2018.)

Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994.

Tragači – dječji čitateljski blog. URL: <https://traganje.wordpress.com/> (27.4.2018.)

Tumblebooks. URL: <https://www.tumblebooks.com/> (2.7.2018.)

Živković, D. Knjižnice na putu od poslanja do strategije : osvrt na hrvatske prilike. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 58, 1/2(2015), str. 1-14.

8. Popis tablica

Tablica 1. Vrsta sadržaja na internetskim stranicama hrvatskih knjižnica namijenjenog djeci ...	38
Tablica 2. Vrsta sadržaja na internetskim stranicama inozemnih knjižnica namijenjenog djeci	38
Tablica 3. Elementi informativnog sadržaja hrvatskih knjižnica	39
Tablica 4. Elementi informativnog sadržaja inozemnih knjižnica	40
Tablica 5. Obavijesti o događanjima i aktivnostima za djecu u hrvatskim knjižnicama	43
Tablica 6. Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu u inozemnim knjižnicama	44
Tablica 7. Elementi referentnog sadržaja hrvatskih knjižnica	44
Tablica 8. Elementi referentnog sadržaja inozemnih knjižnica	45
Tablica 9. Elementi obrazovnog sadržaja hrvatskih knjižnica	46
Tablica 10. Elementi obrazovnog sadržaja inozemnih knjižnica	47
Tablica 11. Elementi istraživačkog sadržaja hrvatskih knjižnica	48
Tablica 12. Elementi istraživačkog sadržaja inozemnih knjižnica	48
Tablica 13. Popis hrvatskih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice	62
Tablica 14. Popis inozemnih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice	64

9. Prilozi

Prilog 1. Popis hrvatskih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice

	Naziv knjižnice	Internetska adresa sadržaja za djecu narodnih knjižnica u Hrvatskoj
1.	Knjižnice grada Zagreba	http://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-roditelje-4293/4293
2.	Knjižnica Nikola Zrinski Čakovec	http://www.kcc.hr/djecji-odjel/
3.	Knjižnica i čitaonica grada Preloga	http://knjiznica-prelog.webs.com/odjeli
4.	Gradska knjižnica Đurđevac	https://knjiznica-djurdjevac.hr/o-knjiznici/djecji-odjel/
5.	Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica	http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=37&n=3&side=1
6.	Gradska knjižnica Krapina	http://www.gkkr.hr/index.php/odjelzadjecu
7.	Gradska knjižnica Dugo Selo	http://gkds.hr/category/djecji-odjel/
8.	Gradska knjižnica Velika Gorica	http://www.knjiznica-vg.hr/djecji-odjel/preporucujemo-vam/
9.	Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kersner	http://www.knjiznica-ludbreg.hr/djecji_odjel/index.htm
10.	Gradska knjižnica Slavka Kolara Čazma	http://www.gradska-knjiznica-cazma.hr/index.php/za-djecu-i-mladez
11.	Narodna knjižnica Bjelovar	http://www.knjiznica-bjelovar.hr/index.php/djecji_odjel/
12.	Narodna knjižnica Sisak	http://www.nkc-sisak.hr/odjeli/djecji-odjel/
13.	Narodna knjižnica Kutina	https://knjiznica-kutina.hr/odjel-za-djecu-i-mlade/
14.	Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/moja-knjiznica/top-10-djecja-knjiznica-mira/
15.	Gradska knjižnica Rijeka	http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje
16.	Gradska knjižnica i čitaonica Pula	http://www.gkc-pula.hr/hr/za-djecu-i-mlade/
17.	Gradska knjižnica i čitaonica Zadar	http://www.gkzd.hr/?q=djecji_preporuke
18.	Gradska knjižnica Juraj Šižgorić Šibenik	http://www.knjiznica-sibenik.hr/
19.	Gradska knjižnica Vodice	http://www.gkv.hr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=42&Itemid=358
20.	Gradska knjižnica Kaštela	http://www.gkk.hr/djeca-i-mladi/
21.	Gradska knjižnica Solin	http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/djecji-odjel

22.	Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar	http://knjiznica-daruvar.hr/djecji-odjel/
23.	Gradska knjižnica „Mato Lovrak“ Grubišno Polje	http://www.gkml.hr/odjeli/djecji-odjel/
24.	Gradska knjižnica Slavonski Brod	http://www.gksb.hr/index.php/odjeli/citaonica-i-djecji-odjel
25.	Gradska knjižnica i čitaonica Lipik	http://www.knjiznica-lipik.hr/odjel-za-djecu/
26.	Gradska knjižnica i čitaonica Požega	http://www.gkpz.hr/odjeli/djecji/
27.	Gradska knjižnica i čitaonica Slatina	http://www.knjiznica-slatina.hr/odjeli/odjeli-knjiznice/
28.	Gradska knjižnica Valpovo	https://gradskaknjiznicavalpovo.weebly.com/dje269ji-odjel.html
29.	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	http://www.gskos.unios.hr/index.php/odjel-za-rad-s-djecom-i-mladima/
30.	Gradska knjižnica Županja	https://www.gkzu.hr/knjiznica-za-najmlade
31.	Gradska knjižnica Crikvenica	http://www.knjiznica-crikvenica.hr/index.php/djecji-kutak
32.	Gradska knjižnica Samobor	https://www.samobor.hr/knjiznica/odjel-za-djecu-i-mlade-c73

Tablica 13. Popis hrvatskih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice

Prilog 2. Popis inozemnih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice

	Naziv knjižnice	Internetska adresa sadržaja za djecu narodnih knjižnica u inozemstvu
1.	Houston Public Library	http://houstonlibrary.org/learn-explore/kids
2.	Sacramento Public Library	http://www.saclibrary.org/Kids
3.	Boston Public Library	https://www.bpl.org/browse/kids/
4.	Brooklyn Public Library	https://www.bklynlibrary.org/learn/kids
5.	Carnegie Library of Pittsburgh	https://www.carnegielibrary.org/kids-teens/
6.	Chicago Public Library	https://www.chipublib.org/browse/kids/
7.	Dallas Public Library	http://dallaslibrary2.org/childrensCenter/kids/
8.	Berkeley Public Library	https://www.berkeleypubliclibrary.org/kids
9.	The Seattle Public Library	https://www.spl.org/programs-and-services/kids-and-families
10.	Washington County Cooperative Library Services	https://www.wccls.org/kids
11.	Mariborska knjižnica	http://www.mb.sik.si/otroci.html
12.	London Public Library	http://www.londonpubliclibrary.ca/kids-0
13.	Dublin Public Library	http://bit.ly/dcpla-children
14.	Liverpool Public Library	https://www.lpl.org/kids-and-teens/children/childrens-room/
15.	North Manchester Public Library	http://www.nman.lib.in.us/kids-programs.html
16.	The Northern Ireland Library Authority	http://www.librariesni.org.uk/Children/Pages/default.aspx
17.	Bibliotecas de la Comunidad de Madrid	http://www.madrid.org/cs/Satellite?cid=1343065588619&language=es&pagename=PortalLector%2FPage%2FPLEC_distribuidora
18.	Mestna knjižnica Ljubljana	https://www.mklj.si/otroci
19.	Winnipeg Public Library	http://wpl.winnipeg.ca/library/kidsteens/sectionmap.aspx
20.	Toronto Public Library	https://www.torontopubliclibrary.ca/kidsspace/
21.	Vancouver Public Library	https://www.vpl.ca/kids
22.	Edmonton Public Library	https://www.epl.ca/browse/kids/
23.	Burnaby Public Library	https://www.bpl.bc.ca/kids
24.	Windsor Public Library	http://www.windsorpubliclibrary.com/kids/
25.	Ottawa Public Library	https://bibliooottawalibrary.ca/en/kid-zone
26.	Newmarket Public Library	https://www.newmarketpl.ca/en/kids-and-teens/kids.aspx
27.	Cockburn Libraries	https://www.cockburnlibraries.com.au/stuff-for-kids/
28.	Randwick City Library	http://www.randwick.nsw.gov.au/library/kids
29.	Liverpool City Library	http://mylibrary.liverpool.nsw.gov.au/for-you#kids-heading

30.	Leichhardt and Balmain Libraries	http://www.leichhardt.nsw.gov.au/library/children-teens/children/Children
31.	City of Vincent, Library and Local History Centre	https://library.vincent.wa.gov.au/library-services/children-s-and-parents-services.aspx
32.	South Perth Public Library	http://library.southperth.wa.gov.au/What's-on/Kids/

Tablica 14. Popis inozemnih narodnih knjižnica sa sadržajima za djecu na internetskim stranicama knjižnice

Prilog 3. Popis elemenata usporedbe informativnog sadržaja za hrvatske knjižnice

Informativni sadržaj:		Hrvatske knjižnice																															
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Opće informacije o knjižnici (o prostoru, radnom vremenu, knjižničnom fondu, osoblju i sl.)		+	+	+	+	+	+	+	+			+						+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Uvjeti korištenja usluga knjižnica		+	+		+	+	+		+						+		+										+		+	+			
Popisi (top liste knjiga, najčitanije knjige, preporuke za čitanje, gledanje, noviteti i sl.)		+				+	+		+	+	+	+		+	+	+		+	+	+	+	+		+			+		+				
Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu:	P	+				+		+	+	+			+	+		+	+			+				+						+			
	D				+		+														+	+	+		+		+				+	+	
	N		+	+	+																					+		+	+				+
Igraonice:		+	+			+			+	+	+	+		+	+	+	+				+		+	+	+					+			+
Igranje društvenih igara i igara slaganja i gradnje (npr. lego)		+				+					+			+		+	+				+	+	+				+			+			
Igranje video igara		+				+			+			+							+				+		+		+			+			
Pričaonice		+		+	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+	+	+	+	+	+			+		+	+		+				+

Čitateljski klubovi	+				+	+				+	+	+			+	+	+	+								+					+	
Kvizovi i natjecanja	+		+	+	+	+				+			+		+	+		+		+	+	+	+			+			+			
Mali knjižničari						+											+															
Grupni posjeti	+		+	+	+	+		+					+							+		+					+	+	+	+	+	+
Knjižnica u gostima (škole, bolnice, vrtići i sl.)	+			+	+			+			+						+				+		+									+
Književni susreti i susreti s poznatim osobama	+				+			+		+	+	+	+				+	+		+			+	+		+	+		+	+		
Prikazi i predstavljanja novih knjiga					+	+						+	+	+			+	+		+		+		+		+		+	+	+	+	
Filmske projekcije			+	+		+				+		+	+				+	+			+	+		+								+
Izložbe	+			+		+		+	+			+	+	+			+	+			+	+	+	+		+		+	+			+
Sat lektire u knjižnici											+																					
Pomoć u učenju školskih predmeta	+										+						+	+	+			+										
Strani jezici u knjižnici	+			+	+				+		+				+	+		+			+								+			+
Prigodne akcije	+			+				+					+	+		+			+				+			+		+		+		
Obilježavanje bitnih datuma i blagdana	+		+	+	+	+			+			+		+	+		+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

<i>Predstave i koncerti</i>													+	+			+				+		+							+	+	+	
<i>Predavanja i rasprave</i>						+								+	+			+				+	+							+			

Prilog 4. Popis elemenata usporedbe referentnog sadržaja za hrvatske knjižnice

Referentni sadržaj	Hrvatske knjižnice																															
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Knjižnični katalozi za djecu	+																															
Poveznice na internetske pretraživače																		+														
Usluga pitaj knjižničara (knjižnica provodi uslugu ili sudjeluje u projektu)	+	+												+	+											+						
Poveznica na uslugu pitaj knjižničara (vanjska poveznica)			+																	+												
Poveznice na <i>online</i> enciklopedije i rječnike	+	+			+														+									+				

Prilog 5. Popis elemenata usporedbe obrazovnog sadržaja za hrvatske knjižnice

Obrazovni sadržaj namijenjen djeci	Hrvatske knjižnice																																
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	
Poveznice na informacijske internetske izvore za učenje pojedinog školskog predmeta (podrška nastavi)	+																		+										+				
Upute kako koristiti knjižnicu	+				+										+														+	+			
Pomoć oko učenja i zadaće	+				+																								+				
Poveznice na opće izvore znanja (obrazovni portali, časopisi i sl.)	+	+			+								+						+														
Zabava – poveznice na:	+			+																													
→ Online igre	+				+																												
→ Kvizovi	+																																
→ video sadržaj (animirani i filmovi za djecu)	+																																

[illegible]

Prilog 6. Popis elemenata usporedbe istraživačkog sadržaja za hrvatske knjižnice

Istraživački sadržaj namijenjen odraslima (roditeljima, učiteljima, odgojiteljima)	Hrvatske knjižnice																																
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	
Obrazovno- pedagoški izvori za odrasle (pomoć u odgoju i obrazovanju djece)	+				+														+										+				
Vodiči za odrasle o dječjim knjigama i čitanju	+	+	+	+	+											+			+										+				
Upute kako koristiti knjižnicu i učiti s djecom	+			+	+														+										+				
Sigurnost na internetu	+							+											+										+				

Prilog 7. Popis elemenata usporedbe informativnog sadržaja za inozemne knjižnice

Informativni sadržaj:	Inozemne knjižnice																															
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Opće informacije o knjižnici (o prostoru, radnom vremenu, knjižničnom fondu, osoblju i sl.)	+		+	+		+		+	+		+		+	+	+					+						+	+	+		+	+	
Uvjeti korištenja usluga knjižnica					+			+	+		+		+			+	+			+							+	+				+
Popisi (top liste knjiga, najčitanije knjige, preporuke za čitanje, gledanje, noviteti i sl.)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Obavijesti o događanjima i uslugama za djecu:	P	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+				+	+
	D				+									+								+						+		+		
	N																												+			
Igraonice	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+
Igranje društvenih igara i igara slaganja i gradnje (npr. lego)	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Igranje video igara	+	+			+		+		+	+		+		+	+				+	+	+	+	+	+	+			+		+	+	
Pričaonice	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Čitateljski klubovi		+	+		+	+	+	+		+	+	+	+	+	+			+	+	+		+	+	+	+		+	+	+		+
Kvizovi i natjecanja		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+			+		
Mali knjižničari																															
Grupni posjeti		+		+				+	+	+	+	+				+			+	+	+					+					
Knjižnica u gostima (škole, bolnice, vrtići i sl.)		+	+		+	+	+		+		+				+									+					+		
Književni susreti i susreti s poznatim osobama		+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+		+			+	+	+		+		+		+		+	+		
Prikazi i predstavljanja novih knjiga		+						+			+								+							+					
Filmske projekcije	+	+		+		+	+	+	+	+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Izložbe			+							+	+	+	+			+	+		+											+	
Sat lektire u knjižnici																															
Pomoć u učenju školskih predmeta		+	+	+	+				+	+		+							+	+	+	+	+	+	+						
Strani jezici u knjižnici	+	+		+	+	+	+		+	+		+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+			
Prigodne akcije		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+	+			+	+	+	+	+	+	+		+		+	+	
Obilježavanje bitnih datuma i blagdana	+	+	+		+	+	+	+		+		+		+	+			+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

<i>Predstave i koncerti</i>	+	+	+		+		+	+	+	+		+		+			+		+	+	+	+								+	+	
<i>Predavanja i rasprave</i>					+			+	+	+		+		+	+				+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+		

Prilog 8. Popis elemenata usporedbe referentnog sadržaja za inozemne knjižnice

Referentni sadržaj	Inozemne knjižnice																															
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Knjižnični katalozi za djecu																																
Poveznice na internetske pretraživače					+		+																									
Usluga pitaj knjižničara (knjižnica provodi uslugu ili sudjeluje u projektu)				+		+		+	+											+												
Poveznica na uslugu pitaj knjižničara (vanjska poveznica)																			+													
Poveznice na <i>online</i> enciklopedije i rječnike	+	+			+	+		+	+	+									+	+	+	+	+		+	+		+		+	+	+

Prilog 9. Popis elemenata usporedbe obrazovnog sadržaja za inozemne knjižnice

Obrazovni sadržaj	Inozemne knjižnice																															
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Poveznice na informacijske internetske izvore za učenje pojedinog školskog predmeta (podrška nastavi)	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+					+		+	+	+	+	+	+		+			+			
Upute kako koristiti knjižnicu	+														+							+	+									
Pomoć oko učenja i zadaće	+	+	+		+	+	+			+	+			+						+	+	+		+	+			+		+		
Poveznice na opće izvore znanja (obrazovni portali, časopisi i sl.)	+	+			+	+		+	+	+			+	+		+	+		+		+	+	+	+	+	+	+		+	+		
Zabava – poveznice na:																																
→ Online igre	+	+		+	+	+	+		+		+	+		+			+	+	+	+	+		+	+	+	+		+		+		
→ Kvizovi	+	+		+	+	+	+		+			+		+		+	+	+	+	+			+	+	+	+		+		+		
→ video sadržaj (animirani i filmovi za djecu)	+			+	+	+	+		+			+		+		+		+					+		+	+				+		
→ internetski portali namijenjeni djeci (zabavni	+	+	+		+	+	+	+	+		+	+		+						+	+			+		+	+	+	+	+	+	+

Prilog 9. Popis elemenata usporedbe istraživačkog sadržaja za inozemne knjižnice

<u>Istraživački sadržaj namijenjen odraslima (roditeljima, učiteljima, odgojiteljima)</u>	Inozemne knjižnice																															
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.
Obrazovno- pedagoški izvori za odrasle (pomoć u odgoju i obrazovanju djece)	+	+			+	+	+	+		+		+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+		+	+
Vodiči za odrasle o dječjim uslugama i čitanju	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+	+	+		+	+		+	+		+		+	+	+		+	+
Upute kako koristiti knjižnicu i učiti s djecom	+	+		+	+	+	+	+	+	+		+				+			+	+	+	+	+		+		+	+	+		+	+
Sigurnost na internetu					+	+								+		+	+	+	+				+				+		+		+	+